

Grafikai Szemle

***Havi szakfolyóirat a grafikai
iparágak számára. A Magyar-
országi Könyvnyomdászok
és Rokonszakmabeliek
Szakköre kiadása. Felelős
szerkesztő Wanko Vilmos.
Huszonnegyedik évfolyam.
3-ik szám. 1914 március hó***

***Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII, Conti-utca 4. sz.***

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA. FELELŐS SZERKESZTŐ WANKO VILMOS. ELŐFIZETÉSI ÁRA EGÉSZ ÉVRE 10 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL 12 KORONA. EGYES SZÁM ÁRA 1 KORONA. RENDKÍVÜLI SZÁM ÁRA 2 KORONA

Lapunk jelen számának hosszabb közleményei a következők: Körünk alapszabályainak módosításához. — *Novák József*: Az ó-zsidó betű mint diszitőanyag (1 melléklettel). — *Horváth István* (Kaposvár): A szakoktatás fontossága a vidéken. — *Fröhlich Samu*: A festékek kezelése és alkalmazása (II. közlemény). — *Herzog Salamon*: A helyesírásról I. — *A könyvnyomtató munkaköréből*: h.: A kvadrátrekesz és a fis; Ng: Az autotipia-klisék kezelése. — *Bálint Aladár*: Művészet köréből.

KÖRÜNK ALAPSZABÁLYAINAK MÓDOSÍTÁSÁHOZ

A Szakkör multévi közgyűlésének határozatából a vidéki helyicsoporthoz tagjai részére különleges illetékfizetési rendszert léptettünk életbe, amelyet a mult év folyamán a gyakorlatban is kipróbáltunk s amelynek célszerűségét a gyakorlatban szerzett tapasztalatok igazolták. Ez az újítás abból állt, hogy a helyicsoporthoz a befolyt illetékből tagonként és havonként 60—60 fillért fizettek be a központi pénztárba s a többi illeték-hányad felett szabadon rendelkeztek.

Ettől az illetékfizetési újítástól a vidéki szakoktatás nagyarányú fejlődését reméltük s ha e tekintetben ma nem látjuk még s nem is láthatjuk ebbeli reményeink teljes egészükben való teljesülését, az csakis annak tudható be, hogy a legtöbb helyicsoporthoz az elmúlt esztendő anyagi erőgyűjtésre használta fel s tulajdonképpen csak az ezután következő időben lesz képes intenzívebb működést kifejteni. Néhány nagyobb helyicsoporthoz azonban tagadhatatlanul szép és eredményes működésre tekinthet vissza. Ennek igazolására utalunk a lapunk multihavi számában megjelent évi jelentésünkre, amely helyicsoporthoz jelentéseit is magában foglalja.

A vidéki helyicsoporthoz önálló és intenzív működését az új rendszer által biztosítottuk. De nemcsak ezt értük el, hanem azt is, hogy az új illetékfizetési rendszer következtében a központi pénztárt igen nagy anyagi veszteségtől is sikerült megóvni.

A tavalyi közgyűlést megelőző években ugyanis igen súlyos anyagi veszteségünk volt a hátralékok következtében. Erről különben több ízben irtunk lapunkban, a házi- és helyipénztáros szaktársakat az illetékek szigorubb behajtására serkentve. A heti illeték bevezetése előtt általában nagyon sokan maradtak illetékeikkel adósak s az így elveszett összeg — az előirányzott tagdíj-jóvedelemnek körülbelül 45%-a — rendkívül megnehezítette működésünk fejlesztését és e kényszerítette az akkori vezetőséget, hogy a miniszterium által jóváhagyott alapszabályokat — amelyek heti 20 fillér illetéket állapítottak meg — teljes egészükben életbeléptesse. E határozat ugyancsak sikerre vezetett, mert most az illetékeket pontosabban fizetik a tagok, amennyiben mindenki szívesebben fizeti a heti 20 fillérnyi illetéket, mint a havi 60 fillérnyi tag-

díjat. Ennek az intézkedésnek eredményeként a hátralékok összege is csökkent, és pedig a fővárosi tagoknál 10%-ra (beleértve ebbe az összegbe a munkanélküliek és betegek jogosan be nem fizetett illetékeit is), a vidéki tagoknál ellenben csak nagyon csekély javulás volt tapasztalható, mert a hátralék a heti illeték bevezetése után is 25—30%-ra rugott. Az így keletkezett anyagi hiányt tehát igen nagyon megéreztük, annál inkább, mert hiszen a vidéki tagok igényeinek kielégítése sokkal nagyobb készkiadásokat követelt a központtól.

Ezeknek az anomáliáknak a kiküszöbölését célozta a tavalyi közgyűlési határozat, amellyel az illeték egy részének a helyicsoporthoz részére való átengedését és az efelett való rendelkezési jogot mondtuk ki. Egyidejűleg azonban a csoportok által kifejtendő önálló működés költségeit is áthárítottuk a központi pénztártól s csupán a kiállítások rendezésére kiküldött előadó utiköltségének felét vállaltuk el kedvezményképpen.

Amint a beérkezett évi jelentésekből kitűnik, az újabb rendszer is teljes sikerrel járt, mert a vidéki tagok most már sokkal pontosabban fizetik illetékeiket, aminek magyarázata az, hogy a tagok eselleges hátralékait a helyicsoporthoz a sajátjából köteles a központnak megtéríteni s a kötelességüket lelkiismeretesen végző helyipénztárosok a csoport működésének biztosítása érdekében az eddiginél sokkal nagyobb eréllyel gondoskodnak az illetékek pontos behajtásáról. Ez volt a cél s egészen természetes dolog, hogy miután a helyicsoporthoz önálló működési kört biztosítottunk a helyi vezetőség is tevékenyebb működésre serkentett, de ez csak az esetben lehetséges, ha maga a vezetőség gondoskodik arról, hogy a hátralékok, amelyeket a csoport fizetett ki a hátralékosok helyett a központnak, újból teljes összegükben visszafizetessenek a helyicsoporthoz pénztárba.

Körünk választmánya örömmel látta a határozat teljes sikerét s legutóbbi ülésén egyhangulag hozzájárult ahhoz az előterjesztéshez, hogy a tavalyi közgyűlési határozat az alapszabályokba is vétessék fel. Az erre vonatkozó alapszabálymódosítással kapcsolatban más módosításokat is eszközöltünk, amelyek részint csak stílárius s adminisztratív jellegű javítások. Fontos módosítás egyébként az is, amellyel a betegeket és katonai gyakorlaton levőket az illetékek fizetésétől felmenteni szándékozunk.

A Szakkör jelenleg érvényben levő alapszabályain eszközlendő módosítások és pótlások a következők:

A 2. § d) pontjából az „állandó helyiség és olvasószoba” kitéltet törlendőnek tartjuk s a következő szövegében ajánljuk elfogadni:

Szakkönyvtár fenntartása és a tagok rendelkezésére bocsátása.

A 4. § után tartjuk beiktatandónak a munkanélküliek, betegek és katonai fegyvergyakorlaton levő tagoknak a tagdíj-fizetés alól való felmentését kimondó szakaszt, úgy amint itt következik:

Munkanélküli vagy betegállományban, ugyiszintén katonai gyakorlaton levő tagok illetéket nem fizetnek, azonban tagsági jogaik érvényben maradása érdekében kötelesek

ezt a házipénztáros, illetve a helyicsoport pénztárosa utján azonnal bejelenteni. Tényleges katonai szolgálat esetén a tag kötelességei és jogai megszűnteknek tekintetnek.

E szakasz beiktatása esetén azután természetesen a 9. § második mondata: „Munkánélküliek nem fizetnek illetéket, betegek betegségük husz hetén tul levő idejében szintén nem” törlendő.

Ugyancsak törlendőnek tartjuk a 15. § c) pontjának zárójelek között levő utolsó mondatát, amely így szól: „(választmányi póttagokul azok tekintendők, kik a rendes választmányi tagok után a legtöbb szavazatot nyerték)”. Ezt azzal indokolhatjuk, hogy a jelölőülések jelenlegi gyakorlata szerint külön jelölik a rendes és külön a pótválasztmányi tagokat.

A 18. § g) pontjának „négy héten belül” kitételét ajánljuk „huszonnyolc napon belül”-re kijavítani, amennyiben az alapszabályok több szakaszában már most is ez a meghatározás van felvéve.

A 26. §-ból a „végzi ezenkívül a Kőr minden adminisztratív munkáját” törlendő; e törölt rész viszont a 29. § utolsó mondatába — mely a titkár munkakörét szabályozza — veendő fel, úgy hogy az a következőképpen hangozzék:

„végzi ezenkívül a Kőr levelezéseit s általában minden adminisztratív munkáját.”

Ezek a módosítások a jelenlegi gyakorlatnak felelnek meg, amennyiben a pénztáros a heti illetékek kezelésével járó nagy munka miatt más adminisztratív munkát ugysem végezhet s ez már most is a Kőr titkárának a feladata.

A 31. § c) pontja után iktatandó be ugyanezen § f) pontja s ezután új pontok gyanánt veendőek fel a következők:

A helyicsoporthoz tartozó és munkában álló tagok befizetett illetékeiből a helyicsoport havonként és tagonként 60—60 fillért köteles a központnak beszoigálatni, míg a fennmaradó illeték — az esetleges más bevételekkel együtt — a helyicsoport vagyonaként kezelendő s erről szabályszerű pénztári könyv vezetendő.

A dolgozó tagok esetleges hátralékai a helyicsoport pénztárát, a munkánélküliek, betegek és katonai gyakorlaton levők hátralékai viszont a központ pénztárát terhelik.

A helyicsoport alapszabályszerű működéséből folyó mindennemű kiadás a helyicsoport pénztárából fedezendő.

Ezek az új szakaszok teljesen fedik a tavalyi közgyűlés határozatát s az alapszabályokba való felvételük célszerűségét e közlemény bevezető részében indokoltuk.

Végül még a következő — tisztán adminisztratív jellegű és ugyancsak a gyakorlatnak megfelelő — módosítást ajánljuk, ez pedig az, hogy a 31. § d), h) és l) pontjainak „naptári negyedévenként” kitételei „havonkéntre” változtatandók át.

A választmány a fenti módosításokon kívül még a közgyűlési indítványokról szóló 15. § f) pontjának olyan módosítását is ajánlja, hogy az indítványok a közgyűlés előtt 15 nappal adandók be. Az eddigi 10 nap a gyakorlatban rövidnek bizonyult, amennyiben olyan indítványokat, amelyek a vidéki tagokra avagy helyicsoporthoz vonatkoznak, nemcsak a központi választmánynak kell előzőleg letárgyalni, hanem az érdekelt vidéki tagoknak is módot kell adni a véleményadásra.

*

Valószínű, hogy a közgyűlés ezeket a módosításokat elfogadja, hisszük ezt annál inkább, mert a gyakorlati életben ugyanis úgy járunk el, amint azt most az alapszabályokba felvenni javasoljuk, másrészt mert ezekkel az intézkedésekkel nagy lépéssel visszük előre a szakmai oktatás ügyét.

Miután pedig ilyképen valamennyi helyicsoportunknak módjában lesz intenzivebb, önálló munkálkodást kifejtetni, még csak arról kell majd az új választmány-

nak gondoskodni, hogy a vidéki adminisztrációt és kezelést egyszerűsítse és egységesítse. Az erre vonatkozó javaslatok különben már készüléfelben vannak s úgy hisszük, hogy ezek a jövő hó folyamán a központi és helyicsoportválasztmányok elé kerülnek tárgyalás céljából.

AZ Ó-ZSIDÓ BETÜ MINT DISZITŐANYAG

Nem lesz érdektelen vele foglalkozni és szinte csodálatosan hangzik, hogy ma, amidőn legalább is a magyar zsidóság intelligenciája és vasszorgalommal kiküzdött tudása zenitjén áll, mégsem, avagy tán éppen azért, ezt nem akarom e helyen kutatni, oly keveset foglalkozik a saját faji jellegű művészetével. Dacára sok évezredes multjának és dacára annak, hogy a zsidóság saját faji jellegét (kivéve a geográfiai helyzet követelte nyelvi és érzelmi világát illetőleg, mint ez a neológ magyar zsidóságra áll) soha feladni nem tudta, sőt a héber nyelven nyomtatott könyvekhez, bármily nemzetséghez tartozzanak is, még ma is héber betűket használnak, héber diszitő-stilus megteremtésével mégsem próbálkoztak. Így aztán mi sem természetesebb, hogy nemcsak a grafikai termékeik silányak, művészi érzelmeket fel nem keltők, hanem még a zsinagógáik és zsidójellegű tárgyaik diszítéséhez használt motívumokat is leginkább az araboktól vagy móroktól veszik kölcsön.

Szerintem ennek okai a következőkben rejlenek: A zsidóság nem önönmagában kereste ezt a stílust, hanem más stílusokból merített, amellyel azonban sehogysem tudott a héber betűk és idegen diszek között harmóniát létrehozni, hacsak fel nem áldozta volna héber betűtípusait antikva vagy fraktur jellegüekért.

Hogy azonban mégis van, vagyis lehetséges héber ornamentikát teremteni, azt mi sem bizonyítja jobban, mintha elővesszük a héber abc-t, a betűk értelmét analizáljuk s ki fog tűnni, hogy azok sem mások, mint a hangok bizonyos tárgyak lerajzolása által való illusztrálása. Többi között pl.:

1. **b** = *bész*, annyit jelent, mint: *ház*.
2. **j** = *jad*, annyit jelent, mint: *kéz*.
3. **s** = *sén*, annyit jelent, mint: *fog*.
4. **v** = *váv*, annyit jelent, mint: *kapocs*.
5. **z** = *zajen*, annyit jelent, mint: *kard*.

A héber abc minden betűjének így megvan a maga jelentősége, én azonban csak ezt a pár példát ragadtam ki, mert ezekből is kitűnik, hogy a *b* = *bész* egy ház körvonalainak, középpütt a ponttal jelzett ablakkal; a *j* = *jad* egy összeszorított maroknak; az *s* = *sén* egy fogsornak, míg a *z* = *zajen* egész világosan egy kardnak a markolatával együtt felel meg.

Ezen pontból kiindulva egy szegedi iparművész, Seelenfreund Salamon kitaró fáradsággal összeállított egy körülbelül 200 lapból álló tervezettkollekciót, amelyet alkalmam volt láthatni s amelyek között nemcsak nekünk nem rokon iparművészeti célokra szolgáló, hanem különféle hangulatos előképpapírok, zárdiszkek,

¹ Az ó-zsidó betűkben a két vízszintes vastag vonalat elől is összeköti egy függőleges vonal, úgy hogy a betűnek valóban olyan az ábrája, mint egy ablakos házikónak.

fejlécek, iniciálék stb. könyvdiszítésre alkalmas motívumok találhatóak.

Ha Seelenfreund rajzait végiglapozzuk, valamelyes komor, misztikus, keleti hangulat ihleti meg a nézőt. Kierzik belőlük a zsidóság évezredek küzdelme, elnyomatása és vallási bigottsága. Ott van pl. a mellékleten az első köralakú ábra, mely az *l* (lamed) betű záródiszinek alkalmas csillagfűzése. Szinte *meghallja* rajta a szemlélő a zsidóság fanatizmusba átcsapó vallási rikoltásait. A csillagfűzés eme módja olyan ritmikus, hogy szinte megmozdulni látjuk a lamedbetűket, aminek kifejezésére a héber betűk felette alkalmasak.

De mindezek dacára, a művész a héber betűk lármásságát finom stilizálóképességével tompítani is tudja. Ilyen példa a legelső sorban levő középső ábra mint előzőképpir. Kombinációkra csábitja a mesterszedőt a legfelsőbb sor középső ábrájának rajza is. A többiek is mind igen szép fejlécek és záródiszkek és különösen héber imakönyvek diszítésére igen alkalmasak.

Seelenfreund most azon dolgozik, hogy stílusában modern betűöntődei anyagot is tervez, s ha ez sikerül, ami a betűöntődéktől függ, úgy a héber nyomtatványok is művésziesebb, szemtelket gyönyörködtebb kiállításban jelenhetnek meg. NOVÁK JÓZSEF

A SZAKOKTATÁS FONTOSÁGA A VIDÉKEN

Eléggé ismeretes a szaktársak oktatásával foglalkozók előtt az a körülmény, hogy talán sehol sem olyan fontos a tervszerű és célirányos lendületű szakoktatás, mint a vidéken.

A fővárosban, esetleg a vidék 4–5 nagyobb városában sokkal jobb és kedvezőbb helyzetben vannak a szaktársak. Több terük nyílik az önművelődésre. Nagyobb az olyan alkalmak száma, ahol és amelyeknél apróbb-nagyobb tömegben juthatnak hozzá a tanulási-alkalomhoz. Persze ez a tanulás-alkalom csak az általános tudás fejlesztéséhez járul hozzá és nem a szakoktatás, vagy szaktudásához. Azonban tagadhatatlan, hogy az általános tudás nagy mértékben elősegíti a céltudatos és célirányos szaktudást kifejlődő útján. Az általános tudás utja végül is a szaktudás útjára vezet az, aki azon elindul.

A vidék kisebb, apró-cseprő városaiban élő szaktársainknak azonban már sokkal nehezebb hozzájutni még a legcsekélyebb értékkel bíró tanulás-alkalomhoz is. Persze, ilyen helyen a szaktudás fejlődése és fejlesztése igen-igen dőcögős utakon jár, nehezen indul, lassan mozog és végül is megakad, elreked. És még sokszor reakció is áll be.

A vidék képe körülbelül így festhető. Általában kevés a tanulási alkalom, még kevesebb az oktatásra elszánt szaktárs. Szaklapot ha elvétve járat is valaki, azt soha sem olvassa, legfeljebb nagy hozzáértéssel „megkritizálja” a mellékleteket. Semmi sem tetszik benne, mondván:

Ez is melléklet? Ha én ilyet csinálnék, hát kinevetnének velem.

Más meg esetleg úgy „vélekedik”, hogy pont minden sorát helyesnek, pompásnak és abszolút becsünek tartja, úgy gondolva, hogy ami abban a lapban megjelent, az mind egytől egyig *mester-szedés* és — *mester-írás*.

Persze, egyik „vélekedőnek” sincs igaza. Nem lehet, de nem is volna jó, ha igaza volna.

De hogy a tárgynál maradjunk, beszéljünk tovább a vidéki szakoktatás fontosságáról.

Nagy hiba, ha nálunk, nyomdászoknál szakoktatásról esik szó, nyomban a legkomplikáltabb nyomtatvány-

tervezést veszik elő előadandó anyagul. Meghívó-, cégkártya-, eljegyzési kártya-, címlaptervezésekkel kezdik és több effélével, de arról még nem hallottam, hogy példának okáért a — kompressz-szedőknek tartottak volna sorozatos előadást a helyesírásról, a helyes elválasztásról és a sorok helyes kizárásáról. Pedig, szerintem, ezen kellene kezdeni, mert ez a mi mesterségünk abcje és nem a mester-munka.

Itt kezdve az oktatást, fokozatosan haladva szakmánk nehezebb ágai felé, hiszem, hogy gyorsabb és nagyobb sikert érne el az akció, mint megfordítva.

En a magam részéről — ha már vidéki szakoktatásról beszélünk — egyelőre a legfontosabbnak tartom a kompressz-szedők céltudatos *tanítását*. A vidéken igen kevés szedő van tisztában — helyesírás — következtetés-képen a helyes szedés — szabályaival. A legkicsinyebb értelmetlenségeknél zavarba jön, nem tud eligazodni. Mig ha csak egy kicsit is tisztában volna a helyesírás legelemibb, legegyszerűbb szabályaival — soha sem jönne zavarba, mert mindig megtalálná a helyes és alkalmas megoldást.

A mi szakmánkban, ahol a szellemi töke ezerszeresen fontosabb a nyers erőnél, csodálatos, hogy ilyen jelenséget is kell tapasztalunk. Vidéki korrektork-szaktársaink sokat tudnának beszélni arról, hogy a vidéki szaktársak mennyire *nem tudnak* olvasni. Sokszor előfordul, hogy slendriánul, hanyagul megírt kéziratokat kap a szedő. Sok írásjelet nem tett fel a szerző, egyes szavak a tollban maradtak, sok szó, esetleg mondat olvashatatlan. A szedő — a rossz szedő — itt zavarba jön és vagy nem akarja, vagy nem tudja, vagy nem meri a rossz kéziratot kijavítani — helyesen szedni. „Majd a korrektorker ugyanis észreveszi.”

Az idegen szavak helyes olvasásáról, szedéséről és elválasztásáról is végtelenül sokat lehetne beszélni. De aztán kérdés, hogy lenne-e ennek értelme vagy foganatja, hatása.

Intézményesen kellene ezt az egész dolgot reparálni kezdeni. A Szakkörnek kell a kezébe venni az egész oktatásügyet, nemcsak a fővárosban, de különösen a vidéken. Gyakrabban előadót kell leküldenie a fontosabb és nehezebb kérdések tanítására. A könynyebb tárgyak tanítására, előadására a vidéken is akad elegendő számú intelligens szaktárs, akik — hiszem — szívesen vállalnák is az azzal járó kötelezettséget.

Egyelőre ennyit óhajtottam erről a tárgyról mondani. Később még vissza fogok térni a vidéki szaktársak oktatás-ügyének kérdésére. HORVÁTH ISTVÁN, Kaposvár

FESTÉKEK KEZELÉSE ÉS ALKALMAZÁSA

II. Amint látjuk, a festékek iránt támasztott követelmények igen sokfélék s mindig a nyomtatvány rendeltetésétől és a felhasználandó papirtól függnék. Olyan festék, mely minden célnak és minden papirnak megfelelné, nem létezik. S aki ezt nem téveszti szem elől, az igen könnyen eligazodhatik a színes nyomásnál. A mai festékgyárak oly magas színvonalon állanak, hogy minden természetes és ésszerű követelményt, amelyet a festékek iránt támasztunk, ki is elégítenek s ha ennek dacára oly papíron kell a munkát végezni, amelyre a rendelkezésére álló festék kielégítő eredmény reménye nélkül nem alkalmazható, helyesen teszi a gépmester, ha a festékgyárnak a festék megrendelésénél beküldi a papírt és a színmintát, valamint egy levonatot is.

A gépmester megkívánja, hogy a festék, amelyet fel-dolgoz: jól, azaz könnyen legyen nyomható és miután a kívánságok majdnem minden nyomtatványnál más

természetűek: hogy a kívánt eredményt elérhessük, szükséges a gyakorlatban egy bizonyos módszert alkalmazni.

Szükséges a szerves (anorganikus) festékeket amennyire lehet mellőzni. Általában azt mondhatjuk, hogy a festék annál könnyebben nyomható s annál kiadósabb, minél kisebb a sulya. Igen ám, de a legjobb földfestékek éppen a legsúlyosabbak. E tekintetben helyesen cselekszünk, ha az összes földfestékeket, mivel azok a kencével amúgy sem kötődnek valami kitűnően: a megfelelő árnyalatu lakkfestékekkel keverjük. Például a valódi cinóbert bármily sárgás árnyalatu vörös lakkfestékekkel (ilyenek a geranium, krapplakk, valódi vörös lakk stb.), az umbrabarnát valódi barna lakkal, az ultramarint a valódi kéklakkal, a krómzöldet a megfelelő árnyalatu briliánszölddel. Sepiát a sárgalakkfestékekkel, valamint krómsárgát is szintén ezzel. A siénát, ha vöröses, úgy inkább valódi vöröslakkal, míg ha sárgás árnyalatu, úgy valódi sárgalakkal keverjük és így tovább találhatunk minden földfestékhez megfelelő árnyalatu lakkfestéket, amely által minden ilyen szerves festéket könnyen nyomhatóvá tehetünk.

Az egyes színárnyalatokra ez a keverés, ha helyesen eszközöljük, nincs káros befolyással s ez csak akkor tapasztalható, ha a keverésnél a lakkfestékből kelletnél többet veszünk.

A szerves festékek alkalmazásával a gépmester a legszebb eredményeket képes elérni, mert hát itt első sorban nagy választéka van a különféle színekben, másodsorban pedig két szín egykeverésével bármely nuánszot képes előállítani. A szerves (organikus) festék kencével igen jól kötődik, ugyszintén a papirhoz is jól tapad. Csakhogy nem fedőképes és nem fénytálló s ha sikerült is a festékgyárosnak némely lakkfestéket fénytállóra tenni, a legnagyobb részük azonban ezzel a tulajdonsággal még sem bír, sőt a fény behatása és a tuzásba vitt kencével való keverés által igen rövid idő alatt halványodik. Azért ajánlatos a lakkfestéket a lehető legtömörebb alakban alkalmazni. Ha világosabbá akarjuk keverni anélkül, hogy tömörségéből veszítsen, úgy igen kevés kencével és kremsi vagy cinkfehér hozzáadásával kell ezt megkísérelni. A legtöbb gyár a festékek fedő- és fénytállótulajdonságának fokát *A-D*-ig terjedő betűkkel, vagy *I-IV*-ig terjedő számokkal jelzi, és pedig úgy, hogy az *A*-val, illetve az *I*-vel jelzettek a legjobb fénytálló- és fedőképességű festékek, viszont a *D* illetve a *IV*-gyel jelzettek pedig a legkevésbé fénytálló- és fedőképességűek.

Különös elővigyázattal kell lenni a színes autotopia nyomására alkalmas festékek megválasztásánál. Általában mondhatjuk, hogy annál kevésbé alkalmas egy festék autotopia nyomására, minél nehezebb és viszont mennél könnyebb, annál alkalmasabb.

Az a rossz eredmény, melyet némely ilyen autotopia-val bíró nyomtatványnál elérnek, éppen a rosszul alkalmazott festékben leli magyarázatát. Mindenekelőtt használhatatlanok az összes föld- és ásványfestékek a már említett okok miatt, tudniillik a festék legapróbb részei nem kötődnek jól a kencével s apró szemcséi az autotopia hálózatába tömődnek, miáltal a nyomás tisztátlanra válik. A legalkalmasabb autotopia-nyomásra szánt színes festékek a sötét árnyalatu valódi lakkfestékek, amelyeket — ha szükséges — mindig világosabbá tudunk tenni kencével, viszont ha sötétebbé, úgy a legfinomabb ábrafestékekkel való keverés által.

Színes autotopia nyomtatásához a leghelyesebb s legelőnyösebb a kettőtónusu (Duplex-) festéket használni. Ezek a festékek a legkülönbözőbb színárnyalatokban kaphatók, jól nyomhatók és igen szép hatást lehet velük elérni. Alkalmazásuknál azonban bizonyos

körülményeket kell tekintetbe venni. A kettőtónusu festék egy főfestékből áll, amely több vagy kevesebb anilint tartalmaz. Míg a főfesték a nyomás után erősen a papirhoz kötődik, addig a mellékfesték zsirtartalmánál fogva nem oly jól kötődik a papirhoz, némileg szétfut s a papirt a nyomás felületén tul is kissé megfesti, miáltal a nyomás képe úgy néz ki, mint a kétszínnyomás. Hogy a kettőtónusu festékekkel igen szép hatást érjünk el, figyelnünk kell, hogy az egyenetlést igen pontosan végezzük és különös gondot fordítsunk a hengerekre is. A festékezés egyenlő adagolásban történjen, mert a dusabb festékezésnél a mellékszin jobban fejlődik ki, mint a kevésnél. Nem szabad a fentemlitett mellékszin kifejlődését gyorsítanunk azáltal, hogy a nyomtatványt magasabb hőmérséklet mellett szárítjuk. Leghelyesebb, ha a nyomtatványt a nyomdahelyiségben hagyjuk száradni, mert így a kifejlődés egyforma. Mint jeleztem, a kettőtónusu festékek igen kitűnően nyomhatók és igen kiadósak. Eppen ezért olyan formák nyomásához is használják, melyek egy másik tónust nem is engednek érvényre juttatni vagy olyan színben is alkalmazták, amelynél a mellékszin alig jöhet tekintetbe, mint például a fekete és a sötétkék. A nyomtatvány azonban lágysága miatt igen tetszetős képet nyer. A főszin ennél a festéknél erősen fénytálló, míg a mellékszin nem, sőt még csukott könyvben is huzamosabb idő multán megfakul. Ehhez a festékhez semmiféle pótvagy kötőanyagot nem lehet hozzáadni, mert befolyással van úgy a fő-, mint a másodszin kifejlődésére.

Ugyanezen alkalmazás használandó a festékgyárak legújabb produkcióju matt kettőtónusu festékek gyártmányainál is, itt még külön kell hangsúlyozni, hogy ilyen festék használatánál a lehető legpuhább és igen pontosan beállított hengerek kellene, mert a főszin kötőanyaga már magában véve oly anyagból van véve, amely a festéket gyorsan szárítja és tekintve, hogy bő adagolás szükséges, miáltal a nyomandó autotopiát könnyen piszkítja: a nyomás itt csak mérsékelt lehet s ilyen nyomtatvány előállításánál az autotopia sulyt kell helyezni, mert nem minden klisé nyomható a matt kettőtónusu festékekkel. Ehhez okvetlen kell, hogy a kémigrafus is hozzávaló mélyen edzett autotopiát készítsen. Lehet ugyan bármily klisé is nyomtatni ezzel a festékekkel, de milyen eredménnyel? Ennek a festékfajnak a tulajdonsága még az is, hogy huzamosabb időn állva könnyen romlik, bürösödik, azért ajánlatos mindig frissen rendelni, úgy hogy a színt a mintakönyvből kiválasztva a gyárból esetről esetre meghozatjuk.

Meg kell említeni még a színes festékek során a szatin- és alumíniumfestékek alkalmazását is. Ezen festékeknek tudvalevőleg alapanyaguk a legfinomabbra örölt bronz, amely azután hevítés által különös fémszerű fényt ad a festéknek. Hátránya e festékeknek, hogy igen nehezen nyomhatók és semmiféle kötőanyaggal sem keverhetők; mégis, hogy könnyebben nyomhatók legyenek, tiszta velencei terpentinnel higit-hatjuk. Nyomásnál ügyelnünk kell, hogy a hengerek igen pontosan legyenek beállítva, hogy a lehető legkevesebb festéket vegyék fel és a gépet pedig a leglassabb menetre szabad csak engedni, mert a gyors menetnél a festék a dörzshengereknél kivált a széleken lerakódik, miáltal lehetetlen a továbbnyomás.

Az utóbbi időben sikerült a festékgyárosoknak eléggé jól használható aranybronzfestéket előállítani, mely hivatva lenne az eddig alkalmazott porozás kiküszöbölésére, bár az eredmény eléggé kielégítő, de az ily festék nyomásához jól enyvezett kemény papirt kell használni, a műnyomópapírok közül pedig csak azok használhatók, amelyek erősen vannak fényezve; a csak krétázott és nem eléggé fényezett papírok alkalmatlanok, ugyszintén puha és a festé-

ket könnyen felszívó papírok sem használhatók a bronzfestékekkel való nyomásra. Hogy a bronzfesték könnyebben legyen nyomható, a festékekbe szintén terpentint kell alkalmazni, mással a festéket nem lehet keverni. Ajánlatos különösen nagy példányszámnál a papír és forma levonatát a festékgyárba küldeni, minden esetre így sokkal hamarabb és biztosabban kapjuk a megfelelő bronzfestéket nyomható állapotban.

Meg kell még említeni a fekete festék alkalmazását is. Tekintve, hogy a fekete festék sokféle minőségben kerül a piacra, a legalkalmasabb, ha kétféle minőségben tartjuk, és pedig egy könnyebbfajta akcidenccfestéket és egy középminőségű ábra- (illusztrációs) festéket. Rendes nyomtatványainkat, ugymint a merkantil, táblázat s kisebb művek nyomására az akcidenccfestéket használjuk. A jobbfajta árjegyzékek, melyben ábrák is előfordulnak, valamint képpel diszített műveket a két festék egyenlő mennyiségben való összeadásával készítsük s csak a nagyon finom és erősen enyvezett vagy krétázott és merített, pergamen-szerű papírhoz használjuk tisztán az ábrafestéket.

Ha az ábrafestéket tisztán használjuk, sohase tévesszük szem elől, hogy alkalmazkodni kell a papír anyagához és aszerint kell azt pótanyaggal keverni, ez a pótanyag azután az említett kötőanyag vagy tiszta disznózsír lehet. Ábrafesték tisztán, ugy amint az a gyárból kikerül, csak a legritkább esetben használható, ehhez valami pót- vagy kötőanyag szükséges, készítési módszere szerint az ábrafesték alapanyaga, a gázkorom igen sűrűn van a hozzá alkalmazott lenolajba telítve s így ugyancsak alapos átdörzsölésre volna szükségünk, ha tisztán, minden hozzáadás nélkül akarnánk használni.

Falragaszokhoz erre a célra külön festék is kapható, de ha magunknak kell higitani, ne használjuk a petroleumot, mert hisz a petroleum mosósanyag és semmiesetre kötőanyag. Sokkal helyesebb s ha tiszta és nem olyan hamar maszatolódó nyomtatványt akarunk előállítani, ha a kence leggyengébb fajtájával higitjuk a festéket, hozzáadva megfelelő mennyiségű bolognai krétát. Színes falragaszoknál a festékeknek fénytállóknak (lichtecht) kell lenniök, erre a célra a gyárak külön minden rendű és színű, direkt falragaszfestéket (Plakatfarbe) készítenek, melyek azután a használatkor ugyanugy kell higitani és keverni kencével és bolognai krétával, mint a fekete festékeket.

A merkantilfestékek alkalmazásáról csak annyit kell felemlíteni, hogy ennek a festéknek tört színárnyalatainál fogva igen nagy kelendőse van, a mestermunkák színezésénél igen használható, sőt némely árnyalata igen alkalmas árjegyzékek nyomására is, némely nűánsza az autotopia nyomására is alkalmas, ilyenek a szürkésfekete, zöldesfekete, a pirosbarna, van olyan árnyalata is, mely az autotopia nyomására nem alkalmas, mert ez a földfestékek valamely fajtájával van keverve, ilyenek a barnásfekete, az olivzöldesfekete, a sépia árnyalatu, továbbá a kékesfekete. Az oly árjegyzékek nyomásához, melyekben fametszetek vagy más cinkográfiai uton előállított ábrák vannak felhasználva, szép törtárnyalatu merkantilfestékek alkalmazása csak ajánlatos. E festékek kezelése nem kíván több tudást, mint a más hasonló színű festékeké, rendszerint a papírhoz mérten kell hozzá a pót- vagy kötőanyagot használni.

Végül elkerülhetetlen befolyást gyakorol a festékekre a hőmérséklet. Minden gépmester előtt ismeretes az a tény, hogy a festék hígabb nyáron, mint télen és viszont hideg időszakban a festék a festék-vályuban vastagabban fekszik és különösen észlelhető a reggeli órákban, mint délután, mikor már az egész helyiség jól át van melegedve. Ha ez a hőváltozás a közönséges feketenyomásnál nem is jön számításba, annál jobban észrevehető az autotopia- és a színes-

nyomásnál, mert a helyesen alkalmazott színes és autotopia-festéknél nyomás közben nem szabad semmiféle változást eszközölni, mivel könnyen a munkarovására megy. Ezért felette szükséges, hogy a gépteremben télen-nyáron egyforma hőmérséklet uralkodjék.

FRÖHLICH SAMU

A HELYESÍRÁSRÓL

I. A helyesírás vagy amint a nyomdász is nevezi: az ortográfia annyira vitatott tárgya a szaklapoknak, hogy az ember azt hinné, erről a tárgyról egyáltalában felesleges beszélni is. És mégis nem árt, ha időről-időre újból mondunk egyet-mást, amiről azt gondoljuk, hogy ezzel is szolgálatot teszünk a szakirodalom újabb olvasóinak, akik a régebben ebben a tárgyban megjelent közleményekről nem vehettek tudomást. Hiszen mindig újabb és újabb generációk jönnek a körünkből ki-kiváló öregek helyébe.

Különösen a korrektornak van bő alkalma lépten-nyomon arról meggyőződni, hogy bizony hiába igyekeztek szak társaink köréből is többen a magyar helyesírást terjeszteni a nyomdászok között, van még meglehetősen nagy terület, amely ebben a tekintetben még megmunkálatlan.

Mielőtt azonban egyes hibákra rámutatnék, olyan alaphibára kell az olvasót figyelmeztetnem, amelyből ugyszólván valamennyi ered és amely a szedőt folytonos bizonytalanságban tartja és ez az *ortográfának sokféle módja*. Ez olyan beteges, a magyar nyelv fejlődését nagyban gátló állapot, amelyet az illetékes köröknek végre gyökeres gyógykezelés alá kellene venniök.

Nem hiszem, hogy van a világon még nyelv, melyet annyiféleképen használnának, mint a magyar nyelvet. Ahány nyomtatvány, ahány lap, annyi ortográfia. Nem csoda, ha a magyar nyomdász belezavarodik ebbe és így megnehezítve munkáját, nem képes oly hibátlan munkát végezni, mint egyébként végezhetne. Félreértések elkerülése végett hangsúlyozom, hogy nem állítom azt, mintha nem volnának szedők, akik hibátlanul szednek csupán azt akarom ezzel mondani, hogy az ellenkezője sem volna csodálnivaló.

Mennyivel könnyebb dolga van az ausztriai vagy a németországi szedőnek, akinek csak egy helyesírási szabályzatot kell szem előtt tartania, mert — egy-két hivatalos nyomtatványtól és laptól eltekintve — *egységes nyelven készül minden nyomtatvány, minden heti- és napilap*.

Nálunk még az egységességre törekvő kísérleteket is megghusítják egyes megrendelők, akik különcködő írásmódjukhoz kötik magukat. Igaz, hogy nálunk a nyomdai intézetek sem feketnek nagy sulyt arra, hogy megrendelőiket egységesebb írásmódra szoktasák, ami mellett az egyéniséggel járó stílust is fenn lehetne tartani, mert ezt nem szabad elvitatni az egyes íróktól. Olvashattunk már a napilapok szerkesztői üzeneteiben is példákat arra, hogy a lapok szerkesztőségei is nagyban hozzájárulnak a magyar helyesírás összezavarásához. Az egyik lap azt üzeni egyik kérdezőjének, hogy *a mi helyesírásunk (!) szerint program* irandó, a másik azt üzeni, hogy *lapunk helyesírása* szerint *programm* két *m*-mel „jön”. Az egyik nem ismeri el a magyar nyelvben az *x*, *ch*, *w*, *c(k)* betűket, a másik feltétlenül ragaszkodik ezekhez. Ezek olyan hibák, melyeket végre meg kellene szüntetni. Szerény véleményem szerint a Szakkör a Korrektorkörrel egyetemben ha nem is sok, de valami eredményt mégis csak elérne, ha egyelőre a magyar helyesírás különcködőinek meggyőzése érdekében körlevéllel fordulna az összes időszakos és napilapok szerkesztőségéhez. A művek szerzőit egy kis ügybuzgalommal a nyomdai vezetőségek nyerhetnék meg az egységes

helyesírásnak és akkor nem volna szükség arra, hogy nagyobb nyomdák egész füzeteket magoltassanak be a szedőkkel és korrektorokkal, hogy melyik munkát milyen helyesírással kell szedni.

A gyakorlatban oly hibákkal is találkozunk, melyeket azonban *semmiféle ortográfia nem igazol*. Bár ezekről a hibákról is már több helyen esett szó, de indokoltá teszi a velük való foglalkozást az, hogy mégis megtörténnek.

Amint a mindennapi életben is láthatjuk, a fejlődő ipar, a kapitalizmus terjedése egészen új fogalmakat teremt, melyeknek kifejezésére egészen új szavakat kell csinálni vagy meglévő szavaknak olyan összetevést kell alkalmazni, hogy az illető új fogalmat érthetően kifejezhessük. A gépek alkatrészeit rendszeren a gyár vagy a feltaláló kereszteli el és a gépek következményeképpen fellépő társadalmi bajok önmaguk teremtik meg a maguk elnevezését. Így született meg például a *szociálpolitika* gyűjtőfogalma, mely a munkásság betegségye, aggkor és munkanélküliség elleni stb. munkásvédelmi törekvéseket fejezi ki. Így keletkezett a *munkanélküli* szó, mely nemcsak jelzői értelemben (*a munkanélküli asztalos*), hanem mint főnév (*a munkanélküli*) magában is megáll. Ezért, ha azt szedjük: *munkanélküliség*, akkor ezt helyesen épp úgy egy szóba kell szedni, mint például rokkantság, betegség stb. Ezt a szót általában így szedik: *munkanélküli segély* (mintha a segély munka nélkül volna!) vagy amint újabban több helyen már helyesebben szedik: *munkanélküli segély*. A kötőjel itt teljesen felesleges, mert az összetett szó egy fogalmat fejez ki. *A munkanélküli* (ember) éppen úgy főnév, mint *a beteg*, *a rokkant* (ember) stb. és ha azután melléjük rendelünk még egy főnevet, mint például *segély*, akkor a mai kötőjellel időben ezt az összetett főnevet egybe írhatjuk. Azt vethetnék ez ellen, hogy a *munkanélküli* szó végén ott van a melléknévi *i* képző és ezért ezt éppen oly hiba egy szóba szedni, mint például *női felöltő*. Azért ismétlem, hogy a *munkanélküli* szó ma már olyan fogalmat fejez ki, mint például a *férfi* szó és így a *munkanélküliség* éppen úgy egy szó, mint *férfifelöltő*.

Több lapban a *munka nélkül* szavakat egy szóban olvashatjuk. Ez szintén hibás. Nem írjuk, hogy 250 gépész van munkanélkül, hanem . . . munka nélkül; a *munkanélkül* levők helyett: a *munka nélkül* levők a helyes. Ha ilyen esetekben kétség merül fel bennünk, képezzünk magunkban hasonló fogalmakat: *pénz nélkül*, *állás nélkül* stb. és akkor nyomban megtaláljuk a helyes alakot. Sokan ingadoznak az ilyen szavak szedésénél is, mint például *borosüveg*, *tejespohár*, *petróleumos edény* stb. Ha ezeket két-két szóba szednők, megváltozna az értelmük (*boros üveg* olyan üveg, melyben bor volt, *tejes pohár*, melyben tej van vagy volt, *petróleumos edény* olyan edény, mely petróleumtól szagos stb.), míg egy szóba szedve azt fejezik ki, hogy olyan üveg, amelyben bort, tejet stbit *szoktunk* tartani.

A felületes írók *sok*, *néhány*, *több*, *ezer* stb. ilyen többest kifejező határozók után többesszámban írják le a rájuk vonatkozó főneveket és cselekvéseket, amit a szedőnek sohasem szabad úgy szedni, ha el akarja kerülni a nagy korrekurát. Például: Több ragadozó állatok nekiestek a csordának és felfalták őket. Llyenkor a jó szedő természetesen így szed: Több ragadozó állat nekiesett a csordának és felfalta azt. Akad író, aki így ír: „Hány ólommérgezett vasuti munkás van olyan, akik nem is tudnak szörnyű betegségekről, kik a legnagyobb közönnyel viseltetnek saját sorsuk iránt és csak akkor eszmélnek fel néhány percre, amikor egy-egy fiatal társukat elpusztította az ipari betegség.” Aki csak keveset tud is magyarul, látja, hogy a fenti mondatot végig *egyesszámban* kell szedni, mert a mondat

első szava: *hány* az egyesszámot vonzza. A kurzivából szedett betűk mind kijavítandók. Ebből a példából is látható, hogy ha a helytelen kézirat szerint szedünk, csak munkánkat nehezítjük meg.

A legtöbb baj abból ered, hogy a munkánál a szerző hibás írása szerint szedünk és nem különböztetjük meg a helyeset a helytelentől. *Meg van írva a feladat*. Itt némelyek *megvan* egy szóba szedik. Elfelejtik, hogy a *lenni* segédigét a *be-, ki-, le-, fel-, meg-* stb. igekötőtől különváltan kell szedni, ha ezek az igekötők a segédige után következő cselekvőszóra vonatkoznak. Érthetőbben: ha *meg van, el van, ki lesz* stb. után ige vagyis cselekvőszó következik, akkor így kell szedni: *el lesz felejtve, fel fogja jelenteni, meg van bocsátva, meg volt idézve* stb. Ha ellenben ezek az igekötők főnévre vonatkoznak, egybeszedendők a *birni* segédigével. Például: *Megvan az ígéret, meglesz a pénze, annak megvolt a maga eredménye, ellehet valami nélkül, de el lehet képzelni, felfogja az értelmét valaminek és így tovább*. Hasonló tévedések fordulnak elő a következő esetekben, amikor is a *lenni* segédige jövő alakját (fog) összetévesztik a *fogni* (fangen, fassen) rendes igével. Például: *Kifogják magukat magyarázni, helyesen: ki fogják magukat magyarázni*. Ezt összetévesztik például ezzel: *kifogják a holttestét, amikor is egy szóba kell szedni a kifogják szót. Lefog valakit vagy valamit, ellenben le fog ugrani valamiről; befogja a lovat a kocsiba, ellenben be fogja látni; elszokott valamitől, ellenben el szokott utazni, stb. stb.*

Nagy magyartalanság, de lépten-nyomon használják szerzőink az *a*, az névelőt olyankor is, amikor a főnév mellett birtokosrag van. Például: *a szövetségünk* tagjai. Így kell: *szövetségünk tagjai, vagy a szövetség tagjai. Az elengedhetetlen követeléseink a következők. Elengedhetetlen követeléseink* stb. a helyes fogalmazás. *A hivatalnokoknak az életviszonyai*. Valószínűleg így írták eredetileg: „A hivatalnokok életviszonyai”, de az ilyen „kis” változtatásokat a sorkihajtásnál a lap-szedők — különösen a szedőgépeknél — azért teszik meg, mert a munka sürgős. Sok helyen azonban nap-pali üzemekben is hiába javítja ki a korrektor az ilyen felesleges, az irályt rontó névelőket. Nincs idő rá, hogy ezért esetleg négy-öt sort is újra szedjen a gépszedő. Sőt nem egyszer — ahol csak „lehet” — szándékosan szed bele a szedő ilyen *a-t* vagy *az-t*, ha a sor rosszul „megy ki” a szóelválasztás szempontjából, vagy a korrigálásnál. Például ilyen helyen: A tél már (*a*) vége felé közeledik; a tanítósg gondoskodik (*az*) árváiról, (*az*) óbecsei csoportunk stb. Természetesen sok esetben a birtokosrag ellenére is oda kell tennünk a névelőt a főnév elé. Például: Hol a tollam? Itt *a* kezem stb. Ezekben az esetekben a névelő a *van* szót helyettesíti. De oda kell tennünk sokszor a jóhangzás kedvéért: remeg a keze, szereti *a* feleségét, bántja a fülét ez a hang stb. A névelőt birtokosnévmás előtt is oda kell tennünk: A *mi* pénzünk, a *ti* munkátok stb., de ha nem hangsúlyozunk, akkor csak: *pénzünk, munkátok* stb. HERZOG SALAMON

MŰVÉSZET KÖRÉBŐL

Tizenöt évvel ezelőtt halt meg Munkácsy Mihály, az egyedüli nemzetközi jelentőségű magyar festő. Halála után nyomban hozzáfogtak a felállítandó Munkácsy-szobor költségeinek gyűjtéséhez. A gyűjtés néhány hónapját leszámítva másfél évtized nem volt elegendő arra, hogy az elszármazott híres mester szoborhoz jusson. Négy ízben ültek össze a lehető legnagyobb képpel az ítélkező urak és mind a négy-szer azzal széledtek el: majd legközelebb határozunk.

Egyszer talán alkalmas szobrot is találtak, de a szobrász orra nem tetszett a bizottságnak, másszor az orrok körül is rendben lett volna minden, de az urak nem tudták eléggé meggyőzni egymást egy-egy szívük választotta emberük kiválóságáról, harmadszor talán ebben a tekintetben sem lett volna semmi baj, de a pályamunkák oly csapnivaló módon silányak voltak, hogy nem mertek senkit sem megbizni a szobor kivitelével. Bizonyosat nem lehet tudni, mert a zsűri tagjai nem kötik senkinek sem az orrára a bizalmas dolgaikat. Bizonyos csupán az: hogy mint az előbbi három, úgy a negyedik pályázat is meddő maradt. Négy szobrászt választottak ki ez alkalommal a pályázók közül és megbízták őket, hogy próbálkozzanak újabb mintákkal és aki a négyes birkózásban felülkerekedik, azé a Munkácsy-szobor. Van egy ravasz pontja azonban ennek a döntésnek. *Ugyanis akkor pályázhat e négy kiválasztott szobrász, amikor kedve tartja.*

Nincs szoros határidőhöz kötve a szűkebb pályázat és ha a négyük közül valamelyik bármily okból nem készíti el a pályaművét, a másik három bármit csinál, nem bírja dűlőre vinni a szoborügyet. Ez az akadályverseny most még nem ismert, de valószínűleg már előkészített komplikációkra vezet, ami újabb elodázást jelent; a játék vége nyilván az lesz, hogy suba alatt mégis az kapja meg a megbízást, akinek az összeköttetései a legjobbak. Az is megtörténhetik, hogy a szerencsés nyerő nem is vett részt sem a régebbi, sem a szűkebb pályázaton.

Milyenek a pályázatra beküldött szoborminták?

Erre a kérdésre ez a felelet: jelentéktelenek. Munkácsyt nem lehetett lóra ültetni, diszmagyarba bujtatni, kardot kezébe adni, nem lehetett szónokias pózba erőszakolni. Nem volt kellő sablonjuk a szegény agyaggyuró legényeinknek, tehát nem tudták, hogy fogjanak hozzá Munkácsy megmintázásához. Szomorú dolog, hogy ily sok szobrász egyetlen egy gondolatot, ötletet se tudjon kiizzadni.

Egy részük holdfénybe tekintő ábrándozó figurának mintázta meg a festő alakját, a másik rész ingben, nyitott mellel handabandázó apacs alakját rakta talapzatra Munkácsy helyett. Némelyik Irányi Dániellel vagy Trefort Ágostonnal tévesztette össze őt.

Testet a legtöbb nem is mintázott. Nagy lebernyeggel, amely mindent eltakar, mindent elintéztnek vélték a pályázók. Ez a legkönnyebb módja a nehezebb feladatok kikerülésének. Ahol a figurális részt a talapzattal összhangba kellett hozni, ott egy marék gipszhabarcsot csaptak a figura alá és ezzel rendben volt minden. Két szobrász volt csupán, aki Munkácsyt, mint véges-végig megmintázott és össze nem gubancolt emberi alakot talapzatra merete emelni. Vedres Márk és Reményi József. Egyik se kapott díjat, pedig az utóbbi pályázó szobra építészeti részben is helytálló és az arányok is helyesek. Reményi fiatal ember, nem tartozik egy klikkhez sem, ez olyan bűn, amire nincs bocsánat.

Naiv ember még pályázni merészelt. BALINT ALADÁR

A KÖNYVNYOMTATÓ MUNKAKÖRÉBŐL

A kvadrátrekesz és a fis. Senkisémm fogja kérdezni, hogyan kerül a fis és a kvadrátrekesz együvé. Mindenki tudja, hogy vannak még szedők, akik a kezük ügyébe került hamis betűt egyszerűen a kvadrátrekeszbe dobják és így kerül azzal együvé a fis. Ez a legkényelmesebb módja annak, hogy a hamis betűn tulajdunk. Legalább nem kell sokat keresnünk és fejünket törni azon, hogy hol is van annak a rendes

helye. Pedig akad közte ritka betű, melyből a nyomdában kevés van. Hogy ez nem helyes dolog, bizonyítja az is, hogy gyakran órákig kell elkeresgelnünk olyan betűn, mely ott huzódik meg szerényen egy sarokban, ahol eszünkbe se jut keresni: a kvadrátrekeszben. A rendszerető szedő nem kiméli a fáradságot és a kezébe került hamis betűt a helyére viszi. Ezzel szedőtársainak sok bosszuságát előzi meg. A fiseket csak kipróbált lelkiismeretes tanoncokkal szortíroztassuk és osztassuk el, mert a tanoncok jó része arra törekszik, hogy minél előbb szabaduljon ettől a neki unalmasnak tetsző munkától és eltünteti a jó betűket a — ceugládába. A leghelyesebb ezt a munkát szedőre bízni. — Az olyan cimirás-ládákba, melyekben az abc-rendben beállított betűsorokat lécekkel választják el egymástól, sokan úgy is osztanak, hogy nem tesznek minden betűt a maga abc-rendes helyére, hanem az egész címsort, úgy ahogy van, hátra teszik az üresen maradt részébe a szekrénynek. Igaz, hogy ily módon az „osztás” gyorsan megy, de százsorta lassabban halad a szedés, mert a legtöbb szedő nem keresi hátul a hiányzó betűket. És azonkívül is hamarabb leszed valaki egy sort, ha minden betű a helyén van, mint hogyha a csak úgy beállított szavakból kell a betűket kikeresgelnie. A „gyors” osztás számtalan hátrányával kell nem egy helyen a szedőnek megküzdenie. Ezért helyes, ha mindenfajta betűnek megvan a maga regálisa és ha a cimirás-ládára a betűfaj elnevezésén kívül az illető betűből leszedett mintát is ráragasztjuk. Akkor sem az osztásnál, sem a szedésnél nem kell sokat korrigálni. Tehát: a gyors munkának egyik feltétele a szedőszekrényekben uralkodó rend is. h.

Az autotipiaklisék kezelése. Azt olvasom egy német szaklapban, hogy az autotipiák finom raszterfelületét sohasem volna szabad az ujjakkal összefogdosni, mert az ujjak többnyire nedvesek, — esetleg az izzadástól — aminek következtében aztán könnyű oxidálás állhat elő, amely idővel a raszterháló tönkretetheti. Ez is bizonyossága annak, hogy sokszor aprólékosnak látszó dolognak a klisé helyes kezelését illetőleg milyen nagy szerepe lehet. Forrásom szerint ugyanis a gyakorlatban többször tapasztalták, hogy kézzizadás vagy más áztatás következtében autotipiák elromlottak. Minthogy a tördelésnél szükséges áztatás folytán a szedő kezei szintén többnyire nedvesek, ilyenkor is autotipiákkal való dolgozásnál kettőzött figyelemre van szükség. Az olyan egyének pedig, akiknek kezei izzadnak, ugyancsak nagyon vigyázzanak. Eppen ezért sohasé fogjuk meg a kliséket másként, mint a fa oldalán. A klisék becsomagolásnál pedig ügyeljünk arra, hogy a becsomagolásra szánt papír teljesen száraz legyen. Rossz szokás olyan szedéseket, amelyekben autotipiaklisék vannak, portopázusra tenni, mert az ezekben felszivódott nedvesség biztos tönkretévoje a kliséknek. Mindennemű eshetőségnek elejét veendő, helyesen cselekszünk, ha a kliséket a nyomdába érkezésekor vékonyan olajjal kenjük be s egy vastag papírral fedjük le. Ha mármint munkaközben viz érne a horganyfelületet, vagy az ember valamilyen keményebb tárggyal is érintené, biztosítva vagyunk a káros behatástól. Ezt a papírlapot, valamint a felkent olajat csakis a forma beemelése után távolítsuk el, mert elég gyakran a klisék kellősítésekor is érintkezésbe juthat az valamilyen káros anyaggal, amely annak sérülését okozhatná. A forma kinyomása után a klisékkel ugyanolyan elővigyázatosan bánjunk, mint nyomás előtt: luggal vagy egyéb bomlasztó anyaggal való mosás előtt a kliséket vegyük ki a formából, helyezzük el megfelelő helyen, mert a klisék épségének megőrzése dolgában sohasé lehetünk eléggé elővigyázatosak. Ng.

Lapunk jelen számának rövid közleményei a következők: Szakoktatási hírek: Szaktanfolyamunk állami támogatása. Nagyvárad szaktanfolyam. Körünk szaktanfolyamainak előadásai. Falragaszokból és újvívi üdvözlőlapokból. Tanoncok oktatása. — Beküldött nyomtatványok. Az aszói Petőfi nyomdából (2 ábrával). Hedvig Sándor nyomdájának cégjegye (ábrával). Nagymegyerről. Pécsi nyomtatványok (2 ábrával). — *A papírszakmából.* Goldzieher Géza-féle papirkereskedés részvénytársaság. Az utánzott és valódi pergamentpapír felismerése. Felbert Gyula. — *Helycsoportjaink életéből.* A Szakkör kecskeméti helycsoportja. A Szakkör győri helycsoportja. A Szakkör nagyvárad helycsoportja. A Szakkör miskolci helycsoportja. — *Rövid feljegyzések.* A nemzetközi grafikai kiállítás Leipzig 1914. Hogyan mentsük meg pusztulástól a nyomdászt. Az ezévi Tavasz Vásár. A székesfővárosi hirdetővállalat jövődelme. Nyomtatványkiállítás Miskolcon. Reklámcimké kiállítása. Vállalatok köréből. Halálkozás. Szakképző tanoncgyegetület Amerikában. Thackeray leveleinek árverezése. Drága egészségügyi tanácsok. — *Hivatalos közlemények.* Meghívó. Több szteindei haszatalan kérvényezés után. Pénztári kimutatás. Tagsági forgalom. — *Mellékleteinkről.* Erdei Ferenc: A Grafikai Szemle mellékleteiről. Mellékleteink bírálata.

SZAKOKTATÁSI HIREK

Szaktanfolyamunk állami támogatása érdekében beadványt intéztünk a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumhoz és erre a mult hó végén kaptuk meg a leiratot, amelyben arról értesítnek, hogy a miniszter ur tanfolyamaink készadásainak részben fedezésére 1000 koronát engedélyezett; ebből az összegből 500 koronát azonnal utalványoztak, míg a másik 500 koronát az idei költségvetés törvényere emelkedésekor fogják — külön kérésre — utalványozni. Egyben arról értesített a miniszterium, hogy a multévi tanfolyamra vonatkozó jelentésünket és tanfolyami költségvetésünket tudomásul vette. Körünk működésével járó óriási kiadásainkra való tekintettel minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy terheinken könnyítsünk s így munkásegylet létünkre sem zárkozhatunk el az elől, hogy a kormányhoz forduljunk anyagi támogatásért, annál kevésbé hárihatjuk el ezt magunktól, mert hiszen olyan feladatot vállaltunk magunkra és olyan munkát teljesítünk, amely a kulturállamokban állami feladat. Az állam által nekünk nyújtott segély mindenesetre örömnkre szolgál, bár nem elégít ki teljesen, mert az idén többet reméltünk. Hiszük azonban, hogy jövőre talán sikerülni fog az eddiginél magasabb államsegélyt kieszközölni. Körünk nevében e helyütt is őszinte köszönetünket fejezzük ki a miniszter urnak, ugyszintén Vig Albert udvari tanácsos, iparoktatási főigazgató urnak, mint olyannak, aki tanfolyamaink felett felügyeletet gyakorolván, törekvéseinket mindenkor kellőképen méltányolta és elősegítette.

Nagyvárad szaktanfolyam. Lapunk multhavi számában teljes egészében közöltük azt a tananyagtervet, amelyet az oltani fa- és fémipari szakiskola állított össze a nyomdászati szaktanfolyam tanterve gyanánt. E tantervre már a multkor is megtettük a magunk megjegyzéseit s ezek most annyiban szorulnak enyhítésre, hogy az ott felsorolt tananyagot nem egy évben óhajtották lebonyolítani. Lapunk szerkesztője a nagyvárad helycsoport meghívására e hó 7 és 8-án szállt ki Nagyváradon, hogy a tanfolyam ügyében közvetlenül tárgyaljon a fémipari szakiskola igazgatójával. Örömmel jelenthetjük, hogy e tárgyalások minden tekintetben eredményesen végződtek. Szontagh igazgató ur a legnagyobb lelkesedéssel viseltetik a tanfolyam ügye iránt és hihető, hogy felügyelete, vezetése alatt az kitünően fog sikerülni. E sikert azonban a nagyvárad szaktársaknak is elő kell mozdítaniok. Ugyszólván kizárólag tőlük függ, hogy ez a tanfolyam sikerüljön s hogy jövőben is tanfolyamot rendezzen az iskola. Meg vagyunk róla győződve, hogy a nagyvárad szaktársak teljes mértékben átérik egy továbbképző szaktanfolyam fontosságát s más időben felesleges volna őket a tanfolyam látogatására buzdítani; most — tavasz küszöbén — azonban szükségét érezzük annak, hogy őket e helyen is figyelmeztessük ama kötelességükre, amelyeket a tanfolyamra való jelentkezéssel magukra vállaltak. Elsőrangú erkölcsi kötelességüknek tartjuk, hogy az előadásokat a jó tavaszi időjárás dacára is pontosan és kitartóan látogassák, mert minden mulasztással a tanfolyam jövőben való újbóli rendezésének lehetőségét veszélyeztetik. A tanfolyam részletes tantervét legközelebbi számunkban közöljük, most csupán annyit közlünk, hogy a tanfolyam óráinak száma 108, amely így oszlik meg: vázlatkészítés 44 óra, szabadkézi rajz 40 óra, számtan-mértan 10 óra, technológia 14 óra. A vázlatkészítést lapunk szerkesztője vezeti, a technológiai részt részben Sonnenfeld Gusztáv nyomdatulajdonos ur, részben pedig Szontagh igazgató ur adja elő, a szakrajtot és számtant pedig a fémipari iskola tanárai fogják tanítani. A tan-

folyammal párhuzamosan helycsoportunk felkérésére lapunk szerkesztője fog előadásokat tartani délutánként a nagyvárad hírlapszedő szaktársaknak, akik — éjjeli foglalkozásuk miatt — a fémipari iskolai tanfolyamon részt nem vehetnek. A tanfolyam március 17-én megkezdődött s tart 10 héten át május végéig, amikor is a tanfolyamot a hallgatók munkáiból rendezendő kiállítással fogják befejezni. A tanfolyam összes költségeit a fémipari iskola fedezi s a fővárosi előadó költségeinek fedezéséhez az oltani iparkamara is megígérte a hozzájárulást.

Körünk szaktanfolyamainak előadásai e hó végén befejeződnek. Az e havi előadások linoleummetszési gyakorlatok, amelyeket Kún Kornél és Wanko Vilmos szaktársak vezetnek és amelyeknek bevégeztével a tanfolyam is befejeztetik. Az utolsó előadást követő vasárnapok egyikén rendezzük a szokásos évszázó kiállítást, amelyen az összes tanfolyami munkákat és a temesvári tanfolyam munkáit is közszemlére tesszük.

Falragaszokból és újvívi üdvözlőlapokból rendezett szépen sikerült kiállítást február hó 21-én a Gépmesterkör. A kiállításon érdekes és nálunk eddig még ismeretlen nagyságu, óriási angol plakátokat mutattak be s ezek mellett a németországi gépmesterkörök újvívi üdvözlőlapjait láthattuk, amelyekről Werner Jenő szaktársunk tartott bíráló előadást.

A tanoncok oktatása a körülményekhez képest szépen kezd kifejlődni. A rendszeres és a mainál alaposabb tanításnak jelenleg igen nagy akadály a, hogy nincs megfelelő állandó helyiségünk erre a célra. Így például a megkezdett magyar és német tanfolyam előadásait sokszor kell elhalasztani, mert nincs helyiség, pedig a tanoncok igen szép számmal (25—30-an) jönnek el eme előadásokra. E visszas állapotokon segíteni a Szakkör új választmányának lesz a feladata s remélhető, hogy az ősz tanfolyamokat már rendszeresen és minden akadály nélkül lehetséges lesz megtartani. Szakmai ismeretterjesztő előadásokat az év elejétől lapunk szerkesztője tartott a szedéstechnikai stílusokról (2 előadás), az írás és nyomtatás fejlődéséről, a kompressz-szedésről, a táblázat-szedésről, a táblázat kiszámításáról a klisék helyes kizárási módjairól (1—1 előadás). Emel előadások közül hármát vasárnap délután, a többit csütörtök este tartottuk meg. Általános jellegű előadást tartott Preusz Mór és Krausz Mihály szaktárs. Ezek az előadásokon rendszerint 50—60 tanuló jelent meg. A tanoncsoport egy kicsi, de lelkes műkedvelőgárdával is rendelkezik, amelynek első szereplése március 1-én történt meg. E napon rendezték az első műkedvelői délutánjukat, amely igen szép erkölcsi és körülbelül 50 korona anyagi sikert eredményezett a szakoktatás céljaira. Ez alkalommal a következő felülfizetések is befolytak: Láng D. I. K., Kánya A. 50 fill., Katz Jenő I. K., N. N. 10 fill. A felülfizetésekért ezuton mondunk köszönetet.

BEKÜLDÖTT MUNKÁK

Az aszói Petőfi-nyomdából két meghívót küldtek be, amelyeknek szedőjeül Selinger Józsefet, nyomójául Markovits Gyulát nevezték meg. A beküldők kiserőlevelükben elismerték, hogy lapunk tanítása és példaadása nyomán igyekeztek modern szedési irányelvekkel megismerkedni s hogy ez mennyiben sikerült nekik: meglátszik a jelen számunkban bemutatott két meghívón is. Meg vagyunk róla győződve, hogy senki sem fogja kétségbevonni, miszerint e meghívók bármely fővárosi nyomda becsületére is valóznak. Egyszerű keresetlen eszközökkel, a rendelkezésre álló szerény anyaggal jó megoldásu munkát produkáltak. Teljesen kifogástalan a polgári kör meghívója, míg az iparosok meghívóján javításra szorulna az alsó szövegrész (nevek) és a műtúrke, amelynek nagyobbak kellett volna lenni s inkább a felső vignetta alatt (de a szöveg után) lett volna megfelelőbb helyen. E példák közül is kiviláglik, micsoda üdvös hatást gyakorol lapunk a törekvő, szakmájukat és a szepet szerető szaktársak izlésére és bizonyos, hogy nemcsak Aszódon, de másutt is tapasztalhattunk ily örvendetes átalakulást, aminek szerfelett örvendünk.

Hedvig Sándor nyomdájának cégjegyét küldte be Grünwald József szaktársunk. A cégjegyet e sorok között reprodukáljuk, mint izléses és kedves hatásu nyomtatványt. Apró-cseprő hibái vannak ennek is. Így pl. a két felső sor alatti vonalat 4—5 ponttal feljebb kellett volna állítani és a szétszórt pöttyöket vagy egészen elhagyni, vagy pedig a belső üres felületen mindenütt alkalmazni. A cégjegy szinezése és nyomása is nagyon jó.

Pécsi nyomtatványok. Fiedler Ottó és Becker Antal szaktársak újabb küldeménye néhány meghívót és egy évi jelentést tartalmaz. E nyomtatványokról megállapítható, hogy szedőjük modern gondolkozásu ember (t. i. szedéstechnika tekintetében), de több ízben nem tud teljesen tájékozódni a helyes modern irány labirintusában. Néha-néha a modern sorcsoportosítást vagy körbeállítást régies copfok alkalmazásával rontja el; más esetben viszont

egy-egy vignetta elhelyezésének helyességét nem tudja egészen kiérezni. Az ezen az oldalon bemutatott meghívója azonban ügyes munka, amelyen alig találunk kivetni valót. — A nyomás mindenütt jó.

Nagymegyeről egy füzetecskét kaptunk Neuhauser Jenőtől, akinek már több nyomtatványát méllattuk e lapok hasábjain. A legutóbbi időben beküldött nyomtatványokon némi visszaesést tapasztaltunk, amit — úgy látszik — most akar korrigálni a beküldő, mert a füzetecske fedőlapja már jobb kivitelű. Egyszerű munka, de jó gyakorlati példa.

A PAPIRSZAKMÁBÓL

Goldzieher Géza-féle papirkereskedés-részvénytársaság. A jöhmevü budapesti Goldzieher Géza-féle papirnagykereskedés január hó 16-án 500.000 K alaptőkével — 1250 darab 400 K névértékű részvény — részvénytársasággá alakult. Az igazgatóság tagjai: Dr. Miller v. Aichholz, Tennenbaum Lajos és Goldzieher Géza. A felügyelőbizottság tagjai: Lindner Albert, Rubner Ágost és Breitschopf Adolf. Mint értesülünk, a Neusiedler A.-G. für Papierfabrikation közelebb tartott közgyűlésén Goldzieher Gézát igazgatósági tagul választotta.

Az utánzott és valódi pergamentpapiros felismerése gyakran nehézséget okoz, amiért is Németországban hivatalosan elrendelték annak megállapítását, hogy mily módon lehet a két papírmemet egymástól megkülönböztetni. A szembetűnő megkülönböztető különbségek ezek: Ha a papirokat egy percig vízben főzzük, a valódi pergamentpapír tömör, szívós és nyújtható marad, csakis erőteljes húzásra szakad s a szakadás helyén semmi vagy csak nagyon kevés rövid rost marad. Az utánzott pergamentpapír ellenben (kereskedelmi életben pergamentpótlék, zsirhatlan pergamentpapír, zsirhatlan vajpapír, pergamin stb. néven is használatos), amely kénsavas vagy hasonló vegyi kezelésnek nem volt kitéve, a forró vízben való áztatás után teljesen elveszti tömörségét, nedves állapotban könnyen széthuzható s a lassu húzás következtében előálló mindinkább világosodó szakadáshelyeken világosan látható a számtalan rost, amelyből a papír áll. Kétes esetekben (pl. vékony, gyengén pergamentált papiroknál) vegyünk a vizsgálandó papírból egy körülbelül 30 négyzetcentiméter nagyságú darabot, tegyük 50 köbcentiméter vízbe, amelybe 30 gramm 2 milliméter átmérőjű sörétet szórunk, az egészet pedig egy üvegpalackba öntjük. Ezt a palackot helyezzük hideg vízbe, amelyet 80° C-ig hevítünk, azután bedugaszoljuk és két percig hevesen rázzuk. A valódi pergamentpapír nem szakad, míg az utánzott rongyokra szakad vagy teljesen daraszterü péppé válik.

Felbert Gyula, a thesientali papírgyár magyarországi képviselője raklárait V. ker., Árpád-utca 10. szám alá helyezte át. A cég a szakemberek figyelmét ez uton is felhívja a Nyomdász Segélyező-Egyesület tavalyelőtti megjelent jubileumi emlékkönyvének papírjára, melyet ő szállított. A cég raktáron tart rendkívül nagy választéku nyomó-, középnyag famentés és amerikai illusztrációs műnyomó-papirokat, továbbá boríték-papirokat és kartonokat.

HELYICSOPORTOK ÉLETÉBŐL

A Szakkör kecskeméti helyicsoportjának 1914. évi február hó 12-én tartott rendes évi közgyűlésén Baracs László elnök üdvözölte a megjelenteket és a rendes évi közgyűlést megnyitván, részletesen ismertette az elmúlt év történetét. A közgyűlés az elnök évi jelentését és a pénztáros jelentését is tudomásul vette. Ezután a jelölőbizottság az új vezetőségbe a következőket jelölte: Elnök Baracs László, titkár Kopás Ferenc, pénztáros Leslár Béla, ellenőr Szabó Imre, bizalmiférfiak Beke Gábor, Balogh János, Luspai Gyula és Molnár Vince, kiket minden ellenvetés nélkül egyhangulag megválasztottak. Az újólág megválasztott elnök szaktárs megköszöni a szaktársak bizalmát a megválasztottak nevében, kéri a szaktársakat, hogy a jövőben hassanak oda, hogy azokat a szaktársakat, akik a Szakkörnek ez ideig még nem tagjai, nyerjék meg annak az ügynek, ami legközelebből érdeklí mindazokat, akik a nyomdászipar és szaktudás intenzívebb tétele érdekében munkálkodnak. Elnök továbbá indítványozza, hogy keresse meg a Szakkör vezetősége a szervezőbizottságot ama kongresszusi határozatból kifolyólag, hogy vezetőségi tag csak az lehet, aki mindenben eleget tesz kollegiális kötelezettségének és így a Szakkörnek is tagja, mivel ez minden vezetőségi tagnak erkölcsi kötelessége és a szervezőbizottság hasson oda, hogy a kongresszusi határozatnak mielőbb érvényt szerezzen. Egyhangulag elfogadtatott. Az elhangzottak után Fischer szaktárs örömeinek ad kifejezést akkor, amidőn látja azt, hogy Kecskeméten, a szaktársak számarányához mérten, milyen szép számban vannak azok a szak-

társak, akik a haladás és tanítás zászlója alá gyülekeznek és pártolják annak a Szakkörnek lelkes férfait, akik nagyobb tudáshoz akarják juttatni azokat, akik a jövőben fel fogják venni a harcot azzal a társadalommal, amely csak elnyomatásukat teremtette meg ez ideig, egyben felhívja a jelenlevők figyelmét arra a körülményre is, hogy a munkásmozgalmak legfőbb alaptétele a szaktudás, mert csak olyan munkások vehetik fel a harcot a mai társadalommal és teremthetik meg a jobb gazdasági helyzetet, akik tökéletes jártassággal rendelkeznek egyedüli tökéjükkel: a szakmatudásukkal. Ezek megtörténte után Baracs László elnök a jövő programjáról tette meg előterjesztését, minek tudomásul vétele után a gyűlés véget ért.

Luspai Gyula
A Szakkör győri helyicsoportjának 1914. évi február hó 22-én tartott évi rendes közgyűlésén jelen volt Uzsaly István elnöke alatt a tisztikar és 26 tag. Elnök üdvözölvén a megjelenteket, az ülést megnyitja s beszámol a helyicsoport egyévi működéséről.

Meghívó a pécsi Taiza-nyomdából. Szedte Fiedler Ottó, nyomta Becker Antal. Fehér papíron zöld színű nyomás.

Pénztáros jelentése az ellenőr jelentése után tudomásul vétetett. Ezután elnök szaktanfolyam létesítését tüzi ki célul a helyicsoportnak, amelyet a tagok egyhangulag elfogadnak. Csöngői kifogásolja a központi kiküldött két napi itartózkodását, amelyet elnök felvilágosító szavai után, hogy nem csupán a kiállítás rendezésére és szakelőadás tartására, hanem egyuttal agitációs gyűlés tartására is jött, tudomásul vesz. Következvén a tisztújítás, a régi tisztikar egyhangulag újból megválasztatván. Elnök Uzsaly István, pénztáros Fekete Pál, jegyző Barthalos István, ellenőr Schwartz Ferenc, bizalmiférfiak Mödler Ferenc és Giczi István. Elnök megköszömvén tisztársai nevében az újbóli bizalmat, igéri, hogy a vezetőség azon lesz, hogy a tagok szakmai kiképzéséről gondoskodják. Fekete indítványozza, hogy a bizalmiférfiak száma két taggal szaporíttassék; megválasztattak Csöngői Ferenc és Kőmives József. Linthaller indítványára az elnökségnek köszönet szavaztatott. Ülés vége.

B.
A Szakkör nagyváradai helyicsoportjának ezidei közgyűlésén a következő tisztikart választották meg: Elnök Zeman János, titkár Fáber József, pénztáros Schlinger Márton, ellenőr Poretonek György, bizottsági tagok Szentessy Pál, Irimi Mihály, Kovács Sándor, Bányai László, Reich Jenő, Láng Henrik, Breuer Ottó.

A Szakkör miskolci helyicsoportjának közgyűlésén a következő tisztikart választották meg: Elnök Reiner József, jegyző Rechtmann János, pénztáros Steiner Ferenc, ellenőr Grosz Gyula, választmányi tagok Seemann Antal, Steinheil Gyula és Kubányi Jenő szaktársak.

RÖVID FELJEGYZÉSEK

A nemzetközi grafikai kiállítás Leipzig 1914 munkálatai már annyira előrehaladtak, hogy a megnyitás napja is megállapítható volt. A kiállítás igazgatósága elhatározta, hogy a kiállítást a szász király jelenlétében május hó 6-án délelőtt 1/2 12 órakor nyitják meg. Itt emlíjük meg, hogy a kiállítás rövidített „Bugra” elnevezésének helyettesítésére — amennyiben az teljesen logikailan és rosszul is hangzik — a „Leipziger Abendzeitung” pályázatot irt ki. Összesen 886 pályamunka érkezett be, amelyek közül a többször beküldött „Buch und Bild” nyerte el a 100 márkás díjat. Díjat nyertek még a „Letter und Griffel”, „Die schwarze Kunst”, „Papier und Kultur”, „In Gutenbergs Garten” és „Für Schrift

und Stiff" elnevezések. Kevés a valószínűség, hogy a kiállítási bizottság e jelzések egyikét is elfogadja, mert a „Bugra” jelzés már szelvében ismert, úgy hogy most, röviddel a kiállítás megnyitása előtt, a rövidített elnevezés kicserélésének — ami mostanában Németországban minden kiállításnál szokásos — gyakorlati értéke alig volna.

Hogyan mentünk meg a pusztulástól a nyomdászti. A Szemereutcai nyomdásztanonciskolában e napokban az iskola igazgatója és a tantestület meghívására rendkívül érdekes előadást tartott dr. Hahn Dezső, az Országos Pénztár főorvosa, a nyomdászpar hivatásos betegségeiről és azok elhárításáról. Az előadó megemlítette, hogy a 13.200 biztosított magyar nyomdász és betűöntő között elég gyakori az ólommérgezés és megdöbbentően sok a tuberkulotikus beteg. Míg az Országos Pénztár száz mészárosra egy esztendőben 27 tuberkulózis miatt kifizetett táppénzes nap jut, addig 100 nyomdászra 274, tehát éppen tizszer annyit.

Meghívó az aszódi Petőfi-nyomdából. Szedte Selinger József. Nyomta Markovits Gyula. Színezése: barna papíron a szöveg sötétzöld, keretvignetta és műtűrke ezüstbronz.

Az előadó hangoztatta, hogy ez a megdöbbentően nagy tuberkulózis morbitás nem kizárólag az ipari munka következménye, hanem a szülők a nyomdászipart könnyű foglalkozásnak tekintik és ezért a gyengébb, testileg fejletlenebb, talán éppen a tuberkulózisra hajlamosabb fiukat adják. Bár kétségtelen az is, hogy nehéz foglalkozás a nyomdászé, mert az ólombetűvel való munka, meg az is, hogy a lélegzésnél, az evésnél és ivásnál, a munka közben való dohányszáznál mindig jut mérgező ólom a szervezetbe, amely körülmény azonkívül, hogy az erre hajlamos egyénnél ólommérgezését okozhat, még hajlamosá teszi a tuberkulózisra is. Ezt elkerülendő, szükségesnek tartja az előadó, hogy pályaválasztás előtt orvos vizsgálja meg a fiukat. Az egészségre rendkívül fontos, hogy a nyomdász a munka után és minden étkezés előtt kezét, arcát, haját mossa meg, hogy így eltávolítsa a reá tapadó ólomport. A nyomdák berendezése higiénikus legyen, ne legyen benne semmi, amin megreked a por, a szedőterem falai és padlója mosható legyen. A munkás viseljen munkaruhát és szigorúan tilos legyen a munkahelyiségben akármit is enni. Még több fontos egészségügyi rendszabályt mondott el a főorvos a jelenvolt nagyszámú nyomdásztanoncoknak, amelyeknek betartásával az ólommérgezés és a tuberkulózis is sok esetben elkerülhető lesz.

Az ezévi Tavasz Vásáron megjelenik a papír-, író- és rajzpapír, az üveg-, porcellán-, majolika- és agyagipar, az apró vas- és fémáru, az élelmiszeripar, a diszműipar pedig teljes egészében képviselve lesz. A vásárt április 30. és május 6-ika között tartják meg Május 3-án tartja az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés nagyszabású jubileárius kongresszusát, amely alkalommal az ország kereskedőinek nagy része a fővárosban fog tartózkodni, s ez alkalommal szükségleteik beszerzése végett a vásárt is látogatni fogják. Az áruhelyek nagy része már le van foglalva.

Nyomatványkiállítás Miskolcon. A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara az ottani Műbarátok Körével karöltve, március hó 28-án, reklám-, céger- és nyomtatványkiállítást rendez, amelyen Körünk gyűjteményei is kiállításra kerülnek.

A székesfővárosi hirdető-vállalat jövedelme. A székesfővárosi hirdető-vállalatának működésére felügyelő bizottság legutóbb megtartott ülésén tárgyalta a hirdető-vállalat 1913. évi üzleti eredményéről szóló jelentést, amely multévi tiszta eredmény gyanánt 150.429 korona 93 fillért tüntet fel. Ezt az összeget a hirdető-vállalat a községi alap dotációjára már be is szállította. Az elő-

írányzat 100.000 korona volt, úgy hogy a tényleges eredmény felülmúlta az előirányzatot. Ezután a bizottság javaslatba hozta, hogy a tanács az 1914. évi folyamán a már meglevő 425 hirdető-oszlopon felül még 94 új oszlopot állítson fel és a 18 nyilvános órában kívül még 22 utcai órát helyezzenek el a város területén.

Reklámcimkék kiállítása. Reklámbélyegekből kiállítást rendez a közeljövőben az Országos Iparegyesület helyiségében a budapesti litografusok egy része, akiknek rendezési munkájában néhány gyűjtő segítkezik. Tervben van, hogy később ezt a kiállítást az Iparművészeti Muzeumban állandósítsák. A művészi grafikának ezen apróságai, amelyekből az 1911. évfolyamnak karácsonyi számában tablót és ennek kapcsán közleményt jelentettünk meg, mindenesetre érdekes és szakmai szempontból is tanulságot látványosságát ígérnek.

Vállalatok köréből. A Jókai-nyomda rt. február 25-én tartandó közgyűlésén az igazgatóság javasolni fogja, hogy a vállalat vásá-

Meghívó az aszódi Petőfi-nyomdából. Szedte Selinger József, nyomta Markovits Gyula. Színezése fehér rajzpapíron zöldesfekete szöveg, piros díszítés.

rolja meg a Löbl Mór-féle budapesti nyomdát és e célból alapítókéjét 120.000 K-ról 195.000 K-ra emelje fel 375 db 200 K n. é. új részvény kibocsátásával. A vállalat 1913. évi mérlege 100.000 K befizetett alaptőke mellett 2388 K veszteséggel zárult, szemben az előző évi 12.584 K nyereséggel. — *Az Est lapkiadó rt.* 1913. évi zárószámadata 14.265 K nyereséget tüntet fel, de mert az előző évről 222.788 K veszteség-áthozat maradt, a mérleg 208.523 K veszteséggel zárul. — *A Pesti könyvnyomda rt.* február 12-én tartott közgyűlés elhatározta, hogy a 105.266 K (az előző évben 101.836 K) tiszta nyereségből 160 K = 10% osztalékot fizetnek, mint tavaly. — *A Szegedi hírlapkiadó és nyomda rt.*, amely 1913-ban alakult 50.000 K alaptőkével, kimondta a felszámolást. Felszámolók: Löffler Andor és Krausz Emil. — *Budapesti papírkereskedők nyomdai rt.* cég alatt január 25-én 60.000 K alaptőkével (120 db 500 K n. é. részvény) új nyomdavállalatot alapított több budapesti papírkereskedőcéggel Budapest (V. ker., Honvéd-utca 14). Az igazgatóság tagjai: Glaser Lajos, Kunstädter Vilmos, Pauker Mór, Landau József, Pintschof J. Mór és Ranschburg Simon.

Halálozás. A Fischer és Mika betűöntődecég alapítója, Fischer Ignác március hó 2-án életének 86. évében meghalt. Az elhunytban a szakvilág egy nagyabecsült, érdemes munkást veszített, aki betűöntődecégének alapításával Magyarországon új iparágat honosított meg. Az ő cége volt ugyanis az első hazánkban, amely megrendelésre betűt szállított.

Szakképző tanonccseregyesület Amerikában. Oklahoma City szedőtanoncai egyesületet alakítottak azzal a céllal, hogy a nyomdai hiányos elméleti kiképzést pótolják. A munkaadók a „Junior Typographical Union“-t jóakarattal fogadták és anyagi támogatást is helyeztek kiltásba. Az egyesülés tagjai első lépésnek a Chicagóban vezetett vázlatkészítő kurzuson vesznek részt.

Thackeray leveleinek árverezése. Newyorkban a napokban kezdtek árverezni Thackeray leveleit, amelyeket barátjának, Brookfield kisasszonynak írt. A levelek Lambert órnagy hagyatékából származnak. Az árverés e hó elején ért véget és a 389 levél 160.000 korona horriblis áron kelt el. Egy vidám hangú levélért egyedül 1500 koronát adtak. Ebben ezeket írta a nagy angol: „Holnap amputálják a lábam és holnapután kezembem a lábammal látogat meg önt”. Egy másik levélért 4000 koronát adtak. Ez a leghosszabb és legérdekesebb valamennyi között és ebben a sorsot dicsőíti, amiért barátjáné iránti szenvedélyt sohasem

kellott eltitkolni. Egy francia levélért, melyben barátja pompás termetét gyöngéd jelzőkkel dicsőíti, 2300 koronát fizettek.

Drága egészségügyi tanácsok. Párisban egy árverésen egy igen jelentéktelennek látszó, de igen régi, könyvecske 16.000 frankon kelt el. A „salomoi iskola aforizmái” címe a könyvnek s mindenféle arany tanácsokat és egészségügyi szabályokat tartalmaz. St.

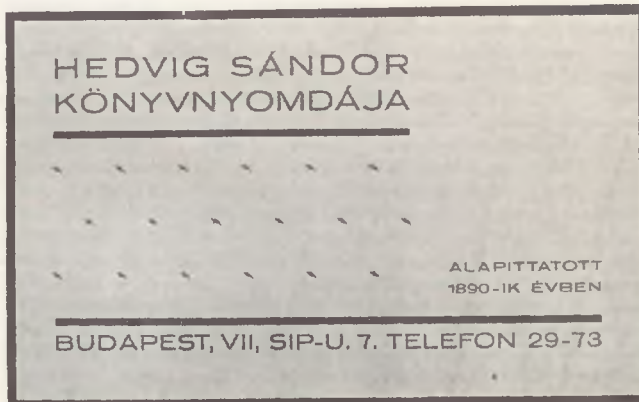
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Meghívó. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre 1914. évi március hó 30-án, hétfőn este 7 órakor a Szakegyesület nagyeremény tartja XXXII. rendes évi közgyűlést, melynek napirendje a következő: 1. Két jegyzőkönyvhitelesítő választása. 2. Titkári jelentés a Kör egy évi működéséről. 3. Pénztári jelentés a Kör pénzügyeiről. 4. Nyolctagu szavazatszedőbizottság választása. 5. A tisztviselői kar, 30 választmányi rendes és 30 póttag megválasztása az 1914—1915. körévre. 6. Indítványok tárgyalása. A választmány indítványa az alapszabályok módosítása tárgyában. (Ez alapszabályok módosítását részletesen lapunk e számának vezetőhelyén ismertetjük.) Indítványokat a közgyűlés előtt legalább 10 nappal (tehát március 20-ig) kell írásban benyújtani a választmányhoz; e szabály alól csakis oly természetű indítvány képezhet kivételt, melynek sürgősségét a közgyűlés elismeri. Az esetleges indítványokat a választmány március hó 26-án este megtartandó rendkívüli ülésén veszi tárgyalás alá s erre az ülésre — szükség esetén — az indítványozókat is meghívja, miért is kérjük pontos lakáscímük közlését is. Tisztelettel kérjük a t. tagtársakat, hogy a közgyűlésen teljes számmal és pontosan megjelenni s a tárgyalásokban az ügyhöz méltó komolysággal résztvenni sziveskedjenek. Szaktársi üdvözléssel a választmány.

Többszetei hasztalan kérvényezés után az idén végre lapunk is kapott vasuti szabadjegyet a kereskedelmi miniszteriumtól. Ezzel egy régi vágyunk teljesült, amennyiben régóta szükségét éreztük a szabadjegyeknek, amelynek birtokában most már sokkal több alkalommal lehetséges vidéken szakelődásokat rendeznünk. Természetesen ezekben rendezésében is bizonyos rendszert kell követnünk s időkimelés szempontjából olyan utazási programot kell kidolgoznunk, amely szerint évenként lehetőleg minden helycsoportban tartunk legalább egy szakelődást. Ez persze csak úgy volna lehetséges, ha egyes városokban nem vasárnap vagy ünnepnapra tűzzük ki az előadást, hanem köznapok estére is. Erre vonatkozólag különben az új választmány fog megfelelő programot kidolgozni.

Pénztári kimutatás az 1914. évi január haváról. Bevétel: Át hozat a múlt óról 2035'91 K. Tíz darab Hitelszövetkezeti részjegy (à 10 K) 100'— K. Gutenberg-szoboralap 1336'80 K. Ács Mihály-alap 523'16 K. Tanoncpéldányokból 3'70 K. Tagsági járulékokból befolyt: M. kir. Állami nyomda 20'80, A. Napnyomda 32'40, Apostol-nyomda 5'—, Athenaeum-nyomda 90'40, Attila-nyomda 4'80, Angló-nyomda 5'40, Auer-nyomda 6'60, Bagó-nyomda 3'60, Baptisták 2'40, Barcza-nyomda 2'—, Bichler-nyomda —'60, Biró és Schwarcz-nyomda 10'80, Breier 2'40, Bróza Ottó 2'—, Budapesti Hírlap 25'20, Budapesti lapvállalat 4'40, Buschmann F. utóda 14'80, Betüöntőde 11'—, Bokor 2'40, Concordia 2'—, Egyetemi nyomda 5'40, Egyleti tisztviselők 17'80, Elek-nyomda 2'60, Élet-nyomda 28'40, Engel S. és Társa —'40, Európa-nyomda 6'—, Egyesült nyomda 1'—, Fővárosi nyomda 2'—, Franklin-nyomda 110'60, Franklin-fiók 10'—, Fráter és Tsa 4'40, Fischer és Mika 2'—, Galitzenstein-nyomda 10'20, Garai nyomda 3'60, Globus és Magyarország 29'40, Grafikai intézet 3'—, Grünhut és Steiner-nyomda 2'40, Goldschmidt Testvérek 6'20, Goldfaden 2'80, Hamburger és Birkholz-nyomda 12'80, Hazai hírlapkiadó 14'20, Hedvig Imre 1'—, Hedvig Sándor 3'60, Hentschel 1'80, Heisler és Kószol 3'40, Heller K. és Tsa 5'60, Hornyánszky 27'—, Hungária-nyomda 16'40, Hunnia 5'40, Herkules-nyomda 2'40, Jakab-nyomda —'80, Jókai 3'—, Kánitz 1'20, Károlyi György 4'—, Karczag-nyomda 1'20, Kereskedelmi nyomda 4'40, Kellner A. 3'—, Kellner E. 24'80, Kertész-nyomda 3'—, Korvin Testvérek-nyomda 22'60, Közigazgatási Közlöny 2'60, Központi nyomda 1'40, Községi nyomda 9'80, Krausz és Társa 1'80, Kurcz és Fejér 2'20, Kápolnai nyomda 1'60, Kunosy 4'80, Kaufmann —'60, Légrády-nyomda 40'—, Lengyel Lipót 6'40, Löbl D. és Fia 13'80, Löbl Mór-nyomda 3'40, Magyar fénynyomda 4'—, Magyar könyvnyomda részvénytársaság 12'20, Markovits és Garai 3'20, Márkus Samu 8'80, May-nyomda 7'—, Minerva-nyomda 2'—, Meteor 3'20, Merkantil 3'40, Muskát Béla 4'40, Nágel 2'—, Neuwald utóda 6'80, Nyugat 5'40, Otthon 5'20, Pallas 56'40, Pannonia 2'—, Pápai Ernő 12'80, Pátria 19'40, Pester Lloyd 9'60, Pesti könyvnyomda részvénytársaság 44'60, Phöbus-nyomda 3'—, Poporul Román-nyomda 2'80, Pollák és Leopold 4'20, Papyrus —'80, Posner K. L. és Fia 18'40, Radó Istor 11'80, Rigler J. Ede 9'—,

Roth József 3'—, Róvó Aladár 4'40, Rózsa K. és neje 4'—, Ruznyák és Türk-nyomda 2'—, Rózsa Jenő 2'40, Schmelz és Zoltán 1'60, Stephaneum-nyomda 32'60, Székesfővárosi házinyomda 38'20, Schmiel Sándor 3'—, Schmiel és Manheim 2'—, Springer 2'80, Stúdió-nyomda 2'20, Schulz 4'20, Szűsz-nyomda 2'40, Szerb nyomda 1'—, Thália-nyomda 24'—, Tolnai nyomda 31'40, Turul-nyomda 1'40, Unio-nyomda 3'—, Uránia 8'—, Várnai nyomda 5'—, Világosság 82'60, Viola és Geist 3'20, Weisz L. F. 1'60, Weisz Adolf 1'—, Weisz Márton 6'—, Wodianer Fülöp és Fia 61'20 K. Egyesektől 29'— K. — Vidékről: Székesfehérvár 13'20, Kecskemét 21'—, Lugos 14'60, Pápa 3'—, Zilah 4'20, Pécs 10'—, Győr 14'—, Miskolc 4'60, Baja 26'40, Szeged 9'80, Arad 22'20, Nagyvárad 34'20, Mezőtúr 5'—, Szekszárd 7'20, Nagybecskerek 5'60, Pozsony 6'60, Szombathely 8'—, Marosvásárhely 20'80, Nyitra 4'—, Turócszentmárton 8'40, Sopron 15'60, Halas 2'40, Veszprém 8'—, Nyiregyháza 8'40, Kolozsvár 58'—, Torda 5'20, Temesvár

Szedte Grünwald József. Színezése: sárgás kartonpapíron a szöveg kék, a díszítés narancssárga.

26'40, Ungvár 5'60, Békéscsaba 7'40, Privigye 1'60, Kispeszt 1'20, Gyulafehérvár 3'40, Keszthely 5'60, Debrecen 12'—, Erzsébetfalva 1'60, Kassa 9'60, Kaposvár 10'—, Liptószentmiklós 5'20, Mohács 6'—, Igló 9'—, Moson 10'—, Kézdivásárhely 3'—, Sátoraljujhely 4'20 K. Összesen 1835'— K. Főösszeg: 5834'57 K. — **Kiadás:** Törlesztés a nyomdászalárra 600'— K. Szerkesztő fizetése és portója 188'18 K. Műmellékletekre 169'— K. Klisékre 365'54 K. December havi Szemle expedálására 142'51 K. Soronórariumokra 124'60 K. Pénzbeszedők tiszteletdíja 1913-ra 200'— K. Taggyűjtőkörrel és portó 106'24 K. Szaktanfolami kiadások (anyag stb.) 182'44 K. Leipzigi kiállítás első részlete 75'29 K. Szakírók Egy. és Iparműv.-társ. tagd. 40'— K. Ujévi ajándékokra 20'— K. Adminisztráció és portókiadás 10'06 K. Összesen 2223'86 K. — Készpénz a hó végén 1650'75 K. Tíz darab Hitelszövetkezeti részjegy (à 10 K) 100'— K. Gutenberg-szoboralap 1336'80 K. Ács Mihály-alap 523'16 K. Összesen 5834'57 K.

Tagsági forgalom 1914. évi január hóban. Beléptek a Körbe: Firneisz Károly, Fülöp Lajos, Gergely Albert, Jaks Rezső, Kurcsics József, Láng Géza, Mayer Gyula, Tinkóczy Zsigmond, Weber Lipót (Allami), Berger Izidor, Czeiszing József, Diamantstein Mór, Heifeld Jenő, Pants Hugó, Szijjártó Sándor, Wetzler Sándor (Auer), Breuer Miksa, Jegyernik Béla, Kohn Miksa, Kilián József, Kilián Károly, Keller Kálmán, Krech Károly, Michele Ferenc, Nagy József I, Néder István, Pápai János, Teperovits Lajos (A Nap), Haasz Vendel, Papi Ferenc, Raffai János (Apostol), Holló Sz. János, Kaudersz Imre, Török Jenő (Angló), Belényi Mihály, Bikfalvi József, Bizton Lajos, Búzásy Pál, Drexler J., Elekes Menyhért, Fara Lajos, Farkas Gyula, Frányó József, Hollósi István, Höflinger István, Kertész J., Klein Árpád, S. Kovács István, Kulik Rezső, Latera Nándor, Lázár József, Mayer János, Mohácsy Lajos, Nagy Gyula, Nizák József, Pamuk Ferenc, Rosztár István, Schuller Károly, Szentkereszty Károly, Szilágyi Agoston, Schmidt Mihály, Streit K., Tomacsik Nándor, Volek J. (Athenaeum), Dvorzsák Sándor, Forster Ervin (Bagó), Kertész Dezső, Kaiser Hugó, Maros Henrik, Schinkovits Artur (Budapesti Hírlap), Adámek Károly, Krén Artur (Budapesti lapvállalat), Eybl Béla, Fischera Géza, Haszmann József, Kál József, Kiss Ferenc, Ollinger Sándor, Ott Nándor, Peltik István, Pippig Vilmos, Thalwieser Antal (Első magyar betüöntőde), Hollay János, Lux Nándor, Mißmann Ferenc (Bokor), Fock István, Menczer Gyula (Concordia), Sellenreich Ferenc, Scheithauer József (Egyetemi), Korcsmáros László, Munkácsy György (Élet), Eckstein Imre (Krausz), Fallusz Gyula (B. H. E. V.), Haspekló József (Gergely), Vavr-

kowitz Lajos (Kultur), Fleischer Dezső, Fleischmann Mór, Francia József, Kisfalusy Béla, Mihályi Emil, Pick Béla, Sonnenfeld Ignác, Sturm Emil, Sulkovszky Ferenc, Surányi István, Zacsék Gyula, Kratzer József, Wagner Károly, Borbély Ferenc, Büky József, Élő Dezső, Jesztrabszky Antal, Pittlik József, Rigó Béla (Franklin), Klein Alfréd, Varga Dezső (Fráter és Társa), Grabinszky Lipót (Galitzenstein), Polednyák Lajos, Spiegel Jakab (Garai rt.), Baron Lipót, Doller Hugó, Domanics Antal, Löwinger Simon, Platschek Károly, Szohr Ferenc, Stroh Lajos, Schreiber Ede, Schuller Ferenc (Globus), Pollák Miksa (Grünhut és Steiner), Éliás László, Róth Sándor, Szegla Rezső (Goldfaden), Gold Károly, Möricz Lajos, Pollák Sándor (Hamburger és Birkholz), Csillag Ferenc, Csucsánszky József, Engelbrecht Frigyes, Fischer Vince, Kilián István, Kabasz József, Linhardt Károly, Singer József, Weisz Izidor, Zapeca Antal (Hazai hírlapkiadó rt.), Reich Sándor, Sauer Salamon (Hentschel), Dröschler Sándor, Gaal József, Mozsáry Ferenc (Heisler és Kózol), Hausvater János, Kolla János, Mózes Jakab (Heller K. és Tsa), Jurák Henrik, Krausz Izidor, Schwetz Willibald (Herkules), Babitzky Nándor, Csuvára Ferenc, Feldmann Samu, Fekete Kálmán, Fiala Rezső, Klammer Béla, Kuklis Géza, Rosenthal Henrik, Schulz Alajos, Széligmann János, Szabó Imre VI, Walter Ágost (Hornyánszky), Morgenstern Armin (Hungária), Kornstein Miksa, Müller Andor (Jakab), Glanz István, Schwarz Bernát, Vondracek Ferenc (Jókai), Bognár Lajos (Károlyi), Grosz J. Károly, László Adolf, Moldován Zsigmond, Nagy Jenő, Paizer József (Kereskedelmi), Baumgartner Péter, Deutsch Jenő, Fleischer Károly, Fölkér Nándor, Láng Róbert, Schaffent Rezső (Kellner E.), Betska Mihály, Elsner Béla, Grünfeld Simon, Hegyi Mátyás, Kafka Géza, Lang Mór, Vulkovits János (Korvin), Bau Samu, Braun Ede, Deutsch István (Kánitz), Arnó Hugó, Bikszegi Sándor, Kiss Lajos, Lindenfeld Jenő, Schönleitner Károly, Wilhelm Miksa (Kunossy), Mészáros Gyula (Közszégi), Bialon József, Piatrovsky Károly, Rchtseid János (Közigazgatási Közlöny), V. Dlhos János (Karcag), Deutsch Mór, Elbert Béla, Goldmann Gyula, Levandovszky Ferenc, Németh Kálmán, Orován Sándor, Takács József (Légrády), Grondzsák Artur, Hampl Oszkár, Magyar Gyula, Nikics Gyula, Stärk Adolf, Szabó Károly, Zentai Károly (Lengyel), Ádám Géza, Czvetkovics Szvatiszláv, Perl Géza, Plesche Ferenc, Szabó Lajos, Trunkó Barnabás, Vadnai Simon (Löbl D.), Kalaba János, Knezovits Béla, Kovács Károly, Kurz József, Klein Jenő V. Weiszkopf Jenő (Magyar könyvnyv.), Czenzer József, Frenkel Bernát (Markovics és Garai), Dincser Ignác, Ehrenfeld Miksa, Schwarz Dezső (Márkus), Kottek Rezső (May), Schnee Adolf, Wolf Hugó (Merkantil), Augenstein József, Szivák István, Schlesinger Mór, Tolnai Károly, Wölfling Sándor (Muskát B.), Jászi János, Szép Gyula (Nagel), Alloni János, Antal Sándor, Bihari Lajos, Böhm Sándor, Breja Sándor, Gámán Gyula, Hadnagyev Arzen, Illés Ferenc, Illyés József, Ligeti Béla, Neuhold Richard, Novák Richárd, Pogány Béla, Schreiber Lajos, Wagner Géza, Schmidéius Lajos, Weisz Lajos (Pallas), Deák Kálmán, Leszt Adolf (Papyrus), Quitt Manó, Szabó Jenő (Pápai), Klein Ignác, Meskó Gyula, Nitrai József, Rajner Ferenc, Spitzer Béla, Totovics György (Pátria), Divat Lajos, Horváth István, Hoffmann Ernő, Kaulich Rezső, Pollák István, Szakál Aladár, Silberberg Béla, Vörös Mihály (Pesti könyvnyomda rt.), Fuchs Ede, Hess István, Kocsis Lajos (Pollák és Leopold), Sepsi István (Posner), Friedmann Géza, Repcsik Ferenc (Radó), Hambalkó Antal, Landstein Izsó (Rigler), Illés Gyula (Róvó), Delikát Armin, Kristóf György (Rózsa J.), Garay Lajos, Hrádszky Sándor, Linhardt Antal (Rózsa K. és neje), Borsitzky Lajos, Ebel Gyula, Gondör Imre, Sacher Béla, Wolf Jakab (Székesfevárosi), Kraszity Misa, Szavity Dusan (Szerb), Papp Pál, Szauer Adolf (Schuliz), Stefanek Gyula (Schmelz és Zoltán), Csóry István, Erdélyi Artur, Fenyő Tivadar, Holztrattner Ferenc, Kornfeld Armin, Lipcsei Jenő, Morgenstern Mór, Schillinger Fülöp, Stein Lajos (Thália), Bajas József, Jahn Odön, Kanter József, Laar Aurél, Liebermann Márton, Stark Ádám, Stern Alfréd, Schön Izidor, Szőke Géza, Tomek Jakab, Ungár Gyula, Varga Pál (Tolnai), Angyal Ferenc, Wittalm Emil (Viola és Geist), Borek Albert, Csókási Pál, Fürst Vilmos, Gábor Döme, Guttman Albert, Halmágyi Viktor, Henning Vilmos, Herrmann Antal, Kollarik György, Maksa Ágoston, Náthán Ignác, Sonnenschein Miksa, Weinberger Arnold, Weisz Sándor, Wichs Hugó (Világosság), Balogh Zsigmond, Battacsek Ottó, Deutsch Samu, Földvári Elemér, Gatter György, Goldberger József, Holajnik József, Kopácsy Sándor, Kuntz György, Kaczor Ignác, Lichtmann Sándor, Lichtner Sándor, Mazák János, Marosi Kálmán, Molnár József, Schick Károly, Weisz Jenő, Ziegler Emil (Wodianer), Avarffy József, Ecker Sándor, Gosztincsár Gyula, Horváth József, Kohut Béla, Kozsinek Sándor, Lovrov Ferenc, Mayerhoffer József, Ruppert György, Szilágyi István, Juhász Ferenc (Arad), Gruber N., Steiner Rezső (Békéscsaba), Erdélyi Károly, Kulcsár Gyula, Mihalovits Ignác, Nagy László, Patkó

Imre, Sterbinszky László, Tóth József, Veress István (Debrecen), Balázs Lajos II, Berecz János, Breiner Ignác, Deák Zoltán, Demeter és Kiss-cég, Enyedi Bálint, Hantz László, Horgos Kornél, Jaskó János, Rác József, Török Ferenc (Dés), Hollós Antal (Déva), Klucsics Dezső (Mindszent), Vajda János (Hajduböszörmény), Bóka János, Czech Elemér, Ehrenthal Ferenc, Feigl Elemér, Görög József, Jandek Gusztáv, Maitz Imre, Neuwirth Imre, Spitzer Lajos, Szabó Károly, Wenessz József (Győr), Delő Nagy János, Kőrösy Árpád, Kukuly József, Lokáncz József (Gyergyószentmiklós), Csapó Gyula, Csökli István, Diener Miksa, Horváth József, Horváth István, Honoris József, Irgang István, Mautner Sándor, Mayer Lipót, Polgár Dezső, Pintér László, Rózsa Sándor, Rechnitz Sándor, Spitzer Jenő, Szalai Sándor, Szita Lajos, Tóth Lajos, Puspán Kálmán (Kaposvár), Weisz Mór (Kecskemét), Farkas József (Keszthely), Bua Lajos, Lukács András, Torday Béla (Kézdivásárhely), Blandi Károly, Doszkocs János, Fridrich József, Fischer János, Hajdenák Aladár (Mohács), Kiss János II, Tomcsányi Dezső, Ungváry János (Nagyvárad), Steiner Mór, Weisz Antal (Nyitra), Faragó János, Kazimir Károly, Szász József (Nyiregyháza), Blau Dezső, Blauert Frigyes, Grünhut Jakab, Hochfelder Lipót, Horváth György, Lászlófy Lajos, Lux Alajos, Rechberger József, Szlezák Géza, Vizler Vilmos (Moson-Magyaróvár), Folye N., Soós János, Spengler Károly, Voilye György (Pozsony), Beck József, Klimó Jenő, Polgár József, Preisner Károly, Schauly Nándor, Szentiványi Gábor (Pécs), Keresztényi Béla, Mandula Vilmos, Rác István, Tóth Gyula (Sárospatlak), Csomor János, Deák S. Ágost, Enyedi Mihály, Grebla Gyula, Kimpian Simon, Klármann Béla, Todorán Miklós (Szamosújvár), Cziráki Pál, Genetay István, Griscsik János, Raab Lajos, Schwingula Ferenc, Virbiczki Gyula (Sátoralajhely), Adler Vince, Baldauf Kálmán, Berkes Károly, Guzmits Károly, Kéhl József, Kéry Jenő, Miszlivetz Gyula, Perl Viktor, Paul Viktor, Reinthaler Ferenc, Szabó Kálmán (Sopron), Gál István (Szeged), Vámos Lajos (Szekszárd), Ujlaky Miklós (Székesfehérvár), Münz Samu (Turócszentmárton), Bajts Miklós, Bozsán Vazul, Czerbanek Emil, Dormuth Antal, Dilk Mihály, Donawell Konrád, Eichler Károly, Fodor Imre, Fischhoff Frigyes, Góschy József, Hiller Károly, Imhof Béla, Jungbert Béla, Kiszter Antal, Krispin János, Klein Mihály, Lorisz Péter, Mintgye Jakab, Paral A. István, Rakits Árpád, Rátjus János, Schafár Emil, Stráussler József, Scheibling Mihály, Schauderk Győző, Schneider Henrik, Wratil Frigyes, Wankó Péter, Wittmann Ágost (Temesvár), Földvári István (Ungvár), Ács Sánta Pál, Bonn Károly, Pieszku György, Prunty Gyuro, Rebel Ádám, Schmidt János (Zombolya), Dedakin Miklós, Fischer Antal, Futó Lajos, Halász András, Horváth Bálint, Iktóts József, Juszkó Béla, Lengyel József, Molnár Antal, Rotter Mihály, Zách Jenő (Szabadka), Almádi Géza, Almádi Gyula, Bendli János, Cizmadia Antal, Csonka Gyula, Cziczter Ferenc, Fery Rezső, Fülöp István, Koczán Károly, Kotik Imre, Kohn Jakab, Major Károly, Pintér József, Prisznyák János, Szabó Kálmán, Tauber László, Tegyei Károly, Végh Károly (Szombathely), Alfandary József, Atanaczkovics András, Atanaczkovics Péter, Behabetz Oszkár, Bozsánits Bogdán, Breitenhofer Antal, Csozits Miklós, Csaurcsin Dusan, Fruzsity Vláda, Grbanovics Milos, Kovacsév Zsiva, Langermann József, Merkle Mátyás, Miskovics Voiszláv, Pópeszkov János, Predits Misa, Szolomann Sándor, Sztojkovits Trifun, Tőke Sándor, Wersching János, Werth Antal, Zima Ágoston (Pancsova), Bagó Mihály, Binder Károly, Bíró Ferenc, Gálík János, Juhász József, Klein Bernát, N. Kovács Károly, Lévy István, Róka János, Sándor József, Scheimann Farkas, Scheimann József, Sipos Lajos, Szappanos József, Toldi István (Szolnok), Butora Ferenc, Deák Antal, Dobos Károly, Follicska László, Forró Imre, Gábris József, Guzmics Viktor, Major István, Pollner János, Zatyovics Antal, Zatyovics Rudolf, Brónyai Lajos, Erényi Lajos, Farkas Ferenc, Gyarmati István, Kránitz László, Kühnel Vince, Ofenbeck Károly, Pál Gyula, Pavlovsky István, Schloss Ferenc, Zsecsódy József, Tallján István, Török Ferenc, Zalay Károly, Zálesz János (Nagykanizsa). — Hátralék, illetve jelentkezés elmulasztása miatt töröltetett 21 tag. A hó végén 10 tiszteletbeli, 2265 (1552 helybeli, 713 vidéki) rendes tag; összesen 2275. — A február havában jelentkezett tagok névsorát április havi számunkban közöljük.

MELLÉKLETEINKRŐL

A Grafikai Szemle mellékleteiről. Az az igazán dicséretre méltó törekvés, amelyet a Szakkör vezetősége adott programja megvalósítása érdekében kifejt, amely főként a szaktársak szakmai kiképzésében és a Grafikai Szemle minél magasabbá tételében nyilvánul meg, végre megtörte a szaktársak nemtörődömségét a jobb belátásra bírta azokat, akik eddig tartózkodtak magukat a Szakkörtől. A szaktársak jórésze belátta, hogy a Szakkör csak

ugy fejthet ki eredményes tevékenységet, csak úgy tud nemes hivatásának igazán megfelelni, ha ebbeli törekvésében a szaklárak támogatásával, áldozatkészségével találkozik s tömegesen sorakoznak a Kör zászlója alá. A szakláraknak ez az öntudatraébredése gyönyörű perspektívát nyit meg a Kör jövőjét illetőleg, amelynek vezetősége így egyrészt önzetlen fáradozásának honorálására, a jövőre való biztatás, másrészt programja megvalósításához a kellő anyagi eszközöket találja meg az örvendetes tag-szaporulat révén. Tagadhatatlan, a Szakkör eddig is becsülettel igyekezett programjának megvalósítására, sőt többet adott, mint amennyit ígért, de kevesebbet, mint amennyit adhatott volna, ha ebbeli törekvésének a szaklárak indolenciája gátat nem vet. De végre megtört a jég! A szakláraknak a Körbe való tömeges belépése lehetővé teszi, hogy a Kör vezetősége a mult mulasztásait helyrehozza, módot nyújt a vezetőségnek arra, hogy az össznyomdászág érdekeit szolgáló programját valóra válhassa, hogy megvalósíthassa azt a szép és nemes eszmét, amelynek égisze alatt zászlóját kibontotta.

*
Régi közmondás, hogy a jóból is megárt a sok; nehogy tehát a Kör vezetőségének a fenti dicsériada ártalmára legyen, az alábbiakban annak hatását csökkentem. Ad vocem! Melléklet! Hát tulajdonképpen erről akarok írni. Mig egyrészt a legnagyobb elismerés hangján kell szólnom arról, hogy a Kör vezetősége áldozatot nem kímélve, a mellékletek egész sorozatát hozza, másrészt azonban helytelenítem, hogy a mellékletek szövegezése mind mondva csinált, vagyis olyan, amely a gyakorlatra rácafol. Mert — szerény véleményem szerint — a Kör vezetősége nem azért adja a mellékleteket, hogy a szaklárak arról vegyenek tudomást, hogy X. Y. mesterszedő kiválóan érti a szakmáját, vagy hogy X. Z. szaktanfolyami hallgató mily szépen halad előre a tervezés mesterségében, hanem azért és főként azért, hogy azokból a szaklárak tanuljanak. Már pedig ezek a mellékletek nem ezt a célt szolgálják. Ezek — lagadhatatlan — szépek, tetszetősök, de nagyrészt a gyakorlati életben kivihetetlen, vagy pedig csak szolgai módon utánzásra alkalmas. Hiszen könnyű volna akkor, ha a rendelők csak azért, hogy a szedőnek a sorok jól menjenek ki, beleegyezzenek abba, hogy belügyminiszteri engedély nélkül megváltoztassák a nevet: ha a sor úgy kívánja, Grosz Ignác helyett oda lehetne szedni Waldmann Ábrahám. Ebbe a rendelők éppoly kevéssé egyeznek és egyezhetik bele, mint amily kevéssé cserélné fel tisztelt szerkesztő szaklárám jóhangzásu keresztnévét a kevésbé jóhangzásu Jeremiás vagy Teofil keresztnévvel egy jó sor érdekében. A mellékletek főcélja a képletes tanítás lévén, a mellékleteket úgy kellene tervezni, hogy a tanulni óhajtok arra nézve nyerjenek felvilágosítást, mi teendő akkor, ha például egy sor nem úgy megy ki, ahogy azt a szedő szeretné, illetve ahogy azt a sorcsoportosítás megkívánja? A Grafikai Szemle 1913. évi október havi számában Kún Kornél szakláránk „Hogyan kell címlapot modernizálni” című cikke keretében egész sereg olyan példát közöl, amelyek mindegyike a kívánt célt szolgálja, mert eknél a szöveg nem hasból szedett, hanem egytől-egyig már nyomtatásban megjelent, de a mai követelményeknek meg nem felelő címlapok modernizálása a szöveg változtatása nélkül; s miután e mellékleteken egyazon munkák többféle variációjában vannak bemutatva, azoknak tanító hatása elvitázzhatatlan. A mellékletek jórésze a szaktanfolyom hallgatóinak munkáiból kerül ki, azok szakmabeli előhaladásának mintegy dokumentálásaképpen, de ezeknek sincs sok gyakorlati értékük, mert a hallgatók csak vázlatokat készítenek, melyeken a szöveget apró vonalak képviselik s amelyekből mindegyik hallgató annyit húzgal, amennyire éppen szüksége van s amikor arra kerül a sor, hogy ezek a vázlatok mint a Grafikai Szemle mellékletei lássanak napvilágot, akkor a szedő — kénytelen lévén a vázlatok tartalmát — nem tehet okosabbat, minthogy olyan szöveget szed, amilyen neki legjobban megfelel. E bajon — úgy vélem — csak egy módon lehet segíteni és pedig úgy, hogy a tanfolyamokat kísérleti nyomdával szereljük fel, ahol a hallgatóknak módjuk lesz vázlatukat ott kiszedni. Tehát kísérleti nyomdát kell berendeznünk és ezt az eszmét — amely nem is új — vezetőembereink jóindulatu pártfogásába ajánlom s bizvást hiszem, hogy nem fognak ridegen elzárkózni ez elől az igazán fontos nyomdászársadalmi kérdés megoldása elől és segédkezést nyújtanak a Szakkör vezetőségének ahhoz, hogy a kísérleti nyomdát az össznyomdászág javára és örömeire minél előbb felállíthassa és üzembe helyezze. Ami hogy úgy legyen, szívből kívánom!
Erdei Ferenc.

Közreadjuk a fenti közleményt, nehogy bárki is azzal a váddal illethesse, hogy támadó, kifogásoló, kritizáló közleményeknek nem adunk helyet. A fenti sorokban foglaltakat azonban nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül. Elsősorban nagy tévedésnek tartjuk, hogy a tanfolyami mellékletekből nem lehet tanulni. Sőt talán

éppen ezekből lehet csak tanulni, ezeknek tanulmányozásával ismerheti ki a figyelmes szemlélő a modernebb szedésirányoknak alapelveit, mert éppen ezeken a mellékleteken lehet ezeket tisztán visszaükrözteni. Egyébként pedig megjegyezzük azt is, hogy a tanfolyamon a vázlatokat adott szöveg szerint készítik, vagyis a sorok jelzésénél a hallgatók figyelembe veszik a megadott szöveg mennyiségét. Természetes, hogy az volna a legüdvösebb megoldás, miszerint a vázlatokat az eredeti kézírathoz alkalmazkodva szednék ki. De ennek kivitele az előadók vagy a tanfolyom-vezető munkáját növelné, anélkül hogy a szedőtségek valami különösebb jóhatását észlelhelnők. Ugy véljük tehát — és ebbeli feltevésünket a gyakorlat is igazolta —, hogy a tanfolyami mellékletek az életben is jó példakul szolgálhatnak s egyáltalán nem tapasztaltuk, hogy csak „szolgai utánzásra” alkalmasak és hogy gyakorlati értékük ne volna. A hozzánk bírálatra beküldött nyomtatványok eléggé bizonyítják, hogy lapunk mellékletei — bármily mellékletet érve ezalatt — mindig jó gyakorlati példák s az ügyes szedőnek, aki mellékleteinkből tanulni akar, ne az legyen a célja, hogy egyes mellékleteket utánozzon, hanem hogy a mellékleteken bemutatott szedéspéldákat tanulmányozza, az újabb szedésirány elveit megismerje és az izlését finomítsa, már pedig ennek lehetősége nem attól függ, vajjon a szedéspélda szövege hasból szedett-e vagy eredeti.

Szerkesztő.
Mellékleteink bírálata. Januári és februári mellékleteiről a szakbizottság a következő bírálatot adta. A boríték (szedte Kún Kornél, nyomtatta Fröhlich Samu a Világosság-nyomdában) elég jó összhátásu munka, s még sikerültebb lett volna, ha szines papírra nyomtatják, miáltal a papír és a nyomás szine közötti nagy és bántó ellentét enyhített volna. — Képmelléklet, amelyet a Légrédy Testvérek nyomdájának mélynyomású sajtóján állítottak elő. Minden tekintetben sikerült munka. — Cégjegy. Egyszerű, kedves munka, melynek tiszta nyomása a gyakorlati munka értékét emeli. — Újévi üdvözlések. A Grafikai Szemle januári számának 11. oldalán ismertetett újévi üdvözlőlapok illusztrációja. — Táncrendminták. Szabó István „A táncrendekről” című cikkének illusztrációi. — Tanfolyamunkon készült vázlatok alapján előállított mellékleteinkről, melyek nyomása kifogástalan, a tanfolyom lezárása után külön közleményben fogunk foglalkozni. — Levélfej. (Szedte Szabó István, nyomták a Biró és Schwarcz-nyomdában.) Ügyes megoldásu, jól színezett munka, melyből mindazok, akik sok díszszel szeretnek dolgozni, azt a megállapítást vonhatják le, hogy egyszerű eszközökkel és jó sorcsoportosítással a művészi felfogásnak teljesen megfelelő munkát állíthatunk elő. — Biró Miklós újévi üdvözlése ugyancsak az újévi üdvözlésekről szóló közlemény illusztrációja. — Meghívó. — (Készült a Világosság-nyomdában.) Gyakorlati példa. — A februári szám borítékát Romberger Tiudar tervezte, nyomták a Világosság-nyomdában. Kár, hogy a fehérbe nyomott téli tájkép nem bír azokkal a színváltozatokkal, amelyekkel Romberger szakláránk eredeti terve bír. Ezáltal a kép fehérsége nagyon egyhangu s ez a boríték hatásának rovására esik és a jól megoldott boríték kellő érvényesülését kisebbíti. — Reklámlap. (Készült a Thália-nyomdában.) Az élénk színezésű, jól nyomtatott lapot Breja Bertalan tömöntő szakláránk — óriási türelméről és kézügyességéről téve tanuságot — ólomba vágta egy eredeti plakát után és erről nyomattak lapunk mellékletei. — Tanfolyamunkáról készült mellékletekről itt is csupán arra kell hivatkoznunk, amit fentebb mondtunk. — Példák Szabó István „A szavak ritikításáról” című cikkéhez. Az első példa kedves dolog, amelyben a szerző által idézett „merész”-séget abszolút nem találjuk fel, mert a sorok ilyeszerű alkalmazásával régi könyvekben is elég gyakran találkozunk és amerikai kollégáink ugyancsak régen kultiválják. Ha a multban egyik-másik, Szabó szakláránk által tervezett munkáról a szakbizottság azt állította, hogy „merész”, bizonyára meg sem közelítette ezt a példát, valamint hogy a „Rablék” reklámlapja sem tekinthető annak. Ennek a megoldása is jó, bár a kétoldalt elhelyezett kökadisz zavarólag hat és a bizottság véleménye szerint bátran elmaradhatott volna. — A levélfej megoldása jó, ugyanilyen a boríték is, amelyen különösen a diszitófoltt alkalmazott „szerkesztőségtől” szó tetszetős, — ha ez ellen a rendelők nem emel kifogást. A levélfej keltezésénél elhelyezett második sort feleslegesnek tartjuk. — Kétoldalas körlevél. Szedte Szabó István, nyomta Weiner Mór a Biró és Schwarcz-nyomdában. A jó megoldásu nyomtatványnál kifogás az ellen emelhető, hogy az aláírás alól a tónust kivágták s így ez teljesen más színben hatva nyugtalan, amit még fokoz az, hogy a kivágás nagyon merev. Ha a kivágás teljesen elmaradt volna s az aláírás a munka szedője középre állítja, jobb hatást ért volna el.

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre kiadása. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatára Gondos Ignác. — Világosság könyvnyomda részvénytársaság Budapest, VIII. kerület, Conti-utca 4.

AZ 1914. ÉVI LEIPZIGI KÖNYV-
IPARI VILÁGKIÁLLITÁS NAGY
SZAKLAPSZEMLÉJÉN
A **GRAFIKAI SZEMLE**
IS KIÁLLÍTÁSRA KERÜL

BUGRA Leipzig 1914
Im Tempel der Fachpresse liegt die
Grafikai Szemle
auf

**FISCHER ÉS MIKA
BETŰÖNTŐDE R.-T.
BUDAPEST**
VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62
Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos
könyv- és cimbetűkből nagy választékot tart. Készletben
tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat,
nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat
a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-
rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

SCHÖNTAG GYULA Az 1907. évi pécsi
SZAKASZTALOS BUDAPEST országos kiállítá-
VI, KERÜLET, VÁCI-KÖRÚT 51 tason ezüstérem-
mel kitüntetve!
Kis antiqua-
szekrény 8 K,
nagy szekrény
ára 10 korona
Arjegyzék
ingyen és
bérmentve

BERTHOLD H.
BETŰÖNTŐDE ÉS RÉZLÉNIAGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRS.
Fiókok:
Bécs, Szt. Pétervár, Moszkva
és Stuttgart
BERLIN SW

Legnagyobb
választék orosz,
bolgár, szerb betűk-
ből. Nagy választék
különbéle körzet- és
betűujdonságokból,
rézléniákból és a.t.
Kivétel az összes
világgrészekbe

Kizárólagos vezérképviselőség Magyarországon és a Dunai tartományok részére
PUSZTAFI ZSIGMOND · BUDAPEST V.

**MAGYAR FÖLDRAJZI
INTÉZET RT.**
kemigrafiai osztálya,
készíti a legjobb kliséket.
Budapest, v., Rudolf-tér 6.

LESSING- ANTIKVA

mint könyv- és címirás elsőrangú!

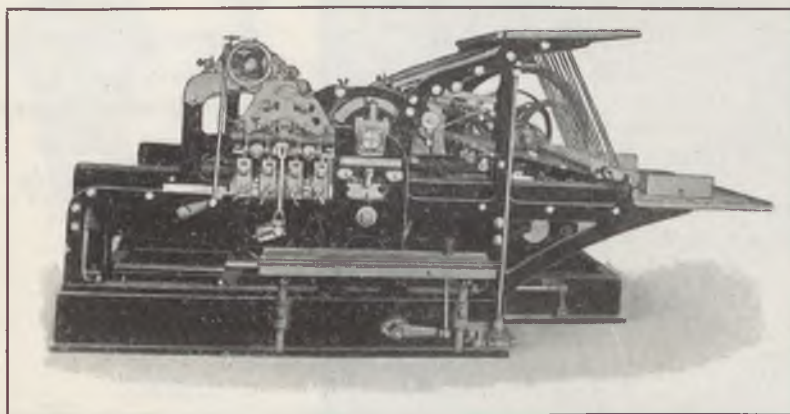
Wilhelm Woellmer
betüöntödéje és rézleányára
Berlin SW 48

HERMANECI
PAPIRGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U.38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁRA BUDAPESTEN

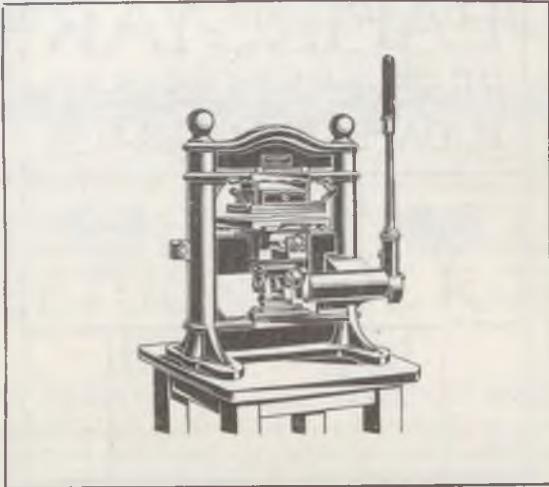

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Könyvnyomdai gyorsajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy pályás görgő-járáttal. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ívkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók elől kirakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

**JOSEF ANGER & SÖHNE, GÉP-
GYÁR ÉS VASÖNTŐDE, WIEN-
HERNALS, HAUPTSTRASSE 122**

Szállít legujabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papirgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett. Alapítva 1866. évben.

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Boritékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű boritékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboriték-különlegességek. Gyászkeretű boritékok készítése. A különféle boritékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. fotokemigrafiai műintézet

Budapest, VIII, Bezerédi-utca 19. szám.
(Saját ház.) Telefon: József 4—24. sz.

A legökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

Szigoru a főnök
szörnyen,
Nem is elégszik meg
könnyen,
De ha jó a klisékép
A segédhez szól
ekkép:
„Fiam, mához
három évre
Emelve lesz
a fizetése!”

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

Modern könyvkötészet
és aranyozó-műintézet

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

Budapest, VI, Dessewffy-
utca 43. Telefon 54-46

Ne vásároljon semmiféle

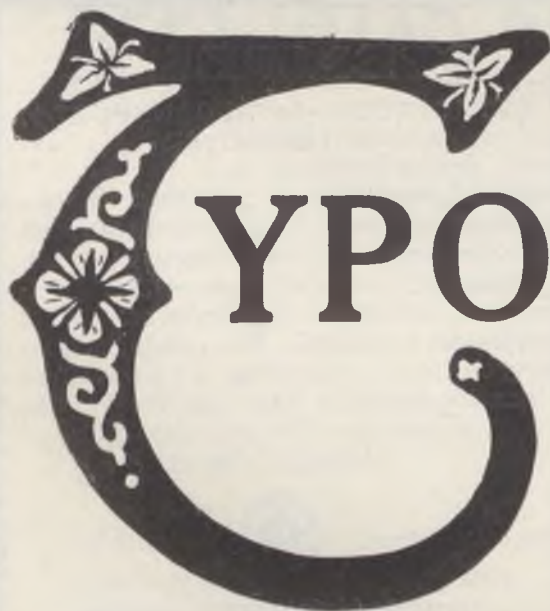
*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége,
szólítsa fel a*

József
11-91
telefonszámot

perforológépet, perforáló-
léniát, számláló- és számozó-
gépet lábajtásra, kézi szá-
mozókészüléket, jegynyomó-,
számozó- és fűzőgépet, sod-
ronyt, vágógépet, karton- és
papirlemezvágóollót stb., mi-
előtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig

gépgyártól, Budapest,
VIII, Mária-u. 24-26.

Az egyszerű, áttekinthető szerkezet,
a rendkívül szilárd alkatrészek, vala-
mint a kitűnő soröntés biztosította a

YPOGRAPH

szedőgépnek igen nagy elterjedését.
Az önműködő osztószerkezet ezt a
sorszedő- és öntőgépet sokkal jöve-
delmezőbbé teszi, mint ahogy már
eddig volt

Typograph G.m.
b. H. **Setzmaschinenfabrik** Berlin NW. 87
Huttenstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, IX. kerület, Ráday-utca 4. szám
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám

SÁR, ZELINKA ÉS TÁRSA

Budapest, X, Halom-utca 12.
szám. Telefon: József 19-00

Vesz
mindennemű papirhulladékot papirgyár-
tási célra. Szállít mosott és fertőtleni-
tett géptisztító-rongyot előnyös árban!

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA
FOTOLITOGRAFIA

Készít horgany- és réz-
maratású kliséket a
legszebb kivitelben.
Házonkívüli felvétele-
ket, úgymint építmé-
nyek, gépek, tájképek,
festmények és iparmű-
vészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak
mellett.

TELEFON 679

TELEFON 679

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96-19 ÉS 142-51

Állandó nagy raktár a nyomdászpari
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokban. Kivánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

STEMPEL D.

BETUONTÓDE - R.T. - FRANKFURT - M
RÉZLÉNIAGYÁR

Kiválóan szép és praktikus újdonsá-
gok a modern nyomdai munkák
kiviteléhez, úgymint, könyv-, akcí-
dens-, körlevél- és írófű befűkből, iní-
ciálék, körzetek, vignetták stb. Kivitel
minden országba. Ékezetek minden
nyelvhez. - - Gyártja a Mergenthaler
szedőgépbefűtő kézi szedésre való
használatra. Galvanoplasztika.
Vésnökintézet

Mintákkal készséggel szolgál
a magyarországi vezérképviselő

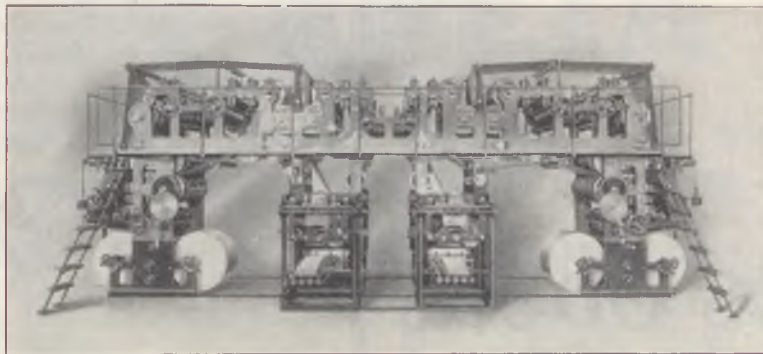
Silberer Adolf
gráfikai szaküzlet

BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 45
TELEFON 152-11

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.
EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Gyárunk teljesen szalagnélküli,
négytekerceses körforgógépének
SPECIÁLIS KONSTRUKCIÓJA

Legujabb modell D. R. P.

Előnyei: a hajtogató-készülék, valamint a nyomtató- és a festékező-művek könnyű hozzáférhetősége; célszerű szerkezete; legnagyobb teljesítő képessége; a papirtekercesek beemelése kényelmesen és gyorsan elvégezhető, mivel azoknak tengelyei minimális magasságban vannak beágyazva; üzemképessége és erős és tartós építése.

Mindenféle ujság-, szines-, illusztráció-, mű-, prospektus-, jegy- és hasonló nyomtatványok nyomtatására alkalmas körforgógépek, valamint automatikus, félig automatikus és egyszerű tömöntődei berendezések gyártása

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviselő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., STERNWARTESTRASSE 25

RÉZ- LÉNIÁK

Zierow & Meusch
Leipzig

KALLÓS ÖDÖN

Grafikai szaküzlet. Budapest, VI. ker.,
Vörösmarty-utca 69-71. Telefon 130-17

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTŐDÉJE ÉS RÉZ- LÉNIAGYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, kör-
zetek stb. elismert elsőrendű
kemény anyagokból. Töm-
öntőde, galvanoplasztika, bé-
lyegmetszés, rézléniagyár,
vésnöki intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldo-
nek a cég magyarországi képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS
GRAFIKAI SZAKÜZLET, BUDAPEST
VIII, RÖKK SZILÁRD-UTCA 18. SZÁM
TELEFON JÓZSEF 40-02

Nyomdaberendezések minden
nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközölnetnek

Gleitsmann E.T.

A brüsszeli világkiál-
lításán 1910: Grand
Prix. A turini világ-
kiállításon 1911: ver-
sényen kívüli jurytag

könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-
hoz: PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Színes
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 75-48

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig

POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntőde

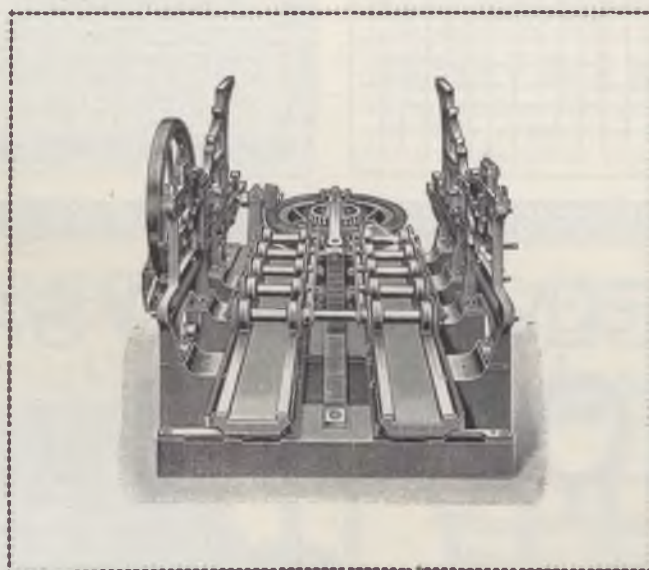
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

**A DRESDENER
SCHNELLPRESSENFABRIK
A.-G. COSWIG
GYÁRTJA A VILÁGHIRŰ
PLANETA**

Planeta-Fixia, Planeta-Rapid és az elől-hátul
kirakó gyorsajtókat. Legfőbb előnyei: kitűnő
szerkezet, erős építés, 2500 nyomás óránként

AJÁNLATTAL, ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁL

FREUND-BARÁT-FÉLE
ÜGYNÖKSÉG ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 13. SZ. TELEFON 82-35

AZ ÖSSZES KÖNYV-, KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK ÉS
CIKKEK NAGY GYÁRI RAKTÁRA

Művészi
kivitelek
rajzok

**König és
Bayernél**

Budapest-VII. Dohányutca-12.
Telefon-483
ajánlatok és vázlatok
díjmentesen.

HANS WUNDER

G. m. b. H.

**könyv- és könyomdai festék-
gyár Berlin-Wilhelmsberg**

Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria** (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fényképek **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Atnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

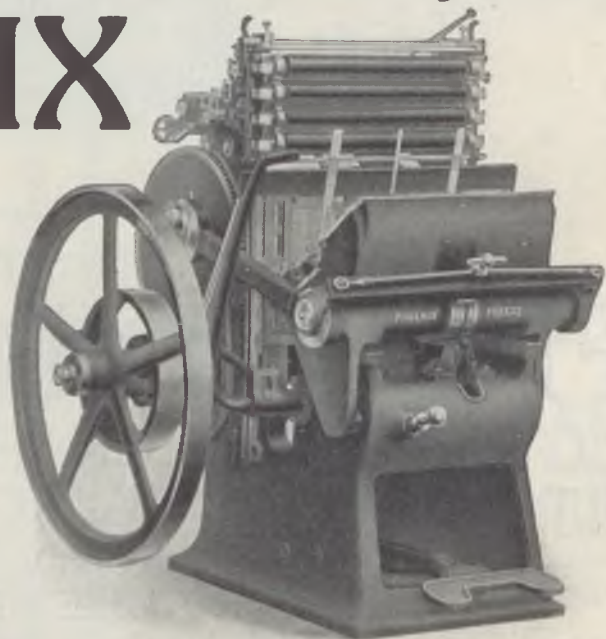
VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTAR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

TÉGELNYOMÓ SAJTÓ PHÖNIX

egyszerű és legfinomabb
kivitelű nyomtatványok,
autotypiák, valamint
háromszinnyomások
prézelések és
metszések részére

**J.G.SCHELTER
és GIESECKE**
Gépgyár · Leipzig

Vezérképviselő, Magyar-
és Lengyelország részére
Pollák Mór, Budapest V
Géza utca 3 I/1

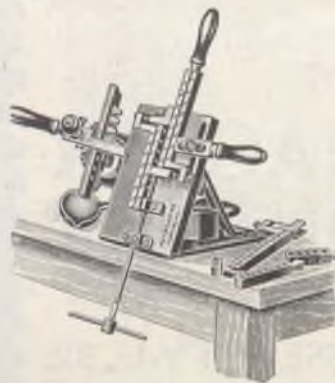
Értékes szabadalmak

**WOLFFER
DOR**
BUDAPEST·VII·KER
HUNYADY·UTCA·32
KLISZEGYAR
TELEFON·JÓZSEF
552·ALAPITVA·1863

"ADLER" ÜRPÓTLÓ-ÖNTŐKÉSZÜLÉK

amellyel az ólomürpótlók és a regletták házilag való öntése egyszerűen és gazdaságosan végezhető bármely üzemben. — Az „Adler” ürpótló-öntőkészülék könnyen kezelhető és az azon öntött ürpótlók semmiben sem különböznek a betüöntődei gyártmányoktól Praktikus készülék az ürpótlók és regletták átöntéséhez.

A leghasználatosabb „Adler” ürpótló-öntőkészülékek méretei és árai:

Szám	Ürpótlók hossza	Ürpótlók szélessége	Reglettaöntő berendezés nélkül	Reglettaöntő berendezéssel
1	1—6 konk.	1, 2, 3, 4 cicero	M. 140.—	M. 168.—
2	1—7 „	1, 2, 3, 4 „	M. 150.—	M. 185.—
3	1—8 „	1, 2, 3, 4 „	M. 160.—	M. 192.—
4	1—10 „	1, 2, 3, 4 „	M. 180.—	M. 216.—

Hozzávaló komplett szerszám az öntéshez és egyenetléshez 6 M. Szakszerű és könnyen érthető használati utasítás ingyen.

Az „Adler” ürpótló-öntőkészülékből sok száz van használatban és az egész világon mindenütt dicsérik a megrendelők, akik annak segítségével számtalan ezer kilogramm pontos ürpótlót öntettek. **Kitünt. előnye:** a tömöntvényalátétek magasságára való öntés. 65473

KEMPEWERK NÜRNBERG

Képviselet GOLDSTEIN ADOLF, Budapest, VII, Kazinczy-utca 32. sz. A Kempewerk legkitünőbb ötvözetű tömöntéshez és szedőgépekhez való öntőfémeinek nagy raktára.

GUTENBERG-HAUS GEBR. GEEL

grafikai szaküzlet, Wien VII/2, Lerchenfelderstr. 37

A Mergenthaler
Setzmaschinen-
Fabrik

LINOTYPE

sorszedő- és öntő-
gépeinek kizáró-
lagos árusítói

GUTENBERG és CENTURETTE L. & M. két-turás gyorsajtó. :: LIBERTY, NATIONAL és AMATEUR tégelynyomógépek, ROTARY önműködő ivberakó-készülék, óránkénti munkateljesítmény 4000 iv. Papírvágógépek, drót-és fonálfűzőgépek, ugyszintén mindenféle elsőrangú gyártmányu segédgépek.

Magyarországon, Ausztriában és a Balkán-államokban. Különlegességek: könyv- és könyomdai, könyvkötészeti, valamint rokonszakmabeli üzemek teljes berendezése.

BUDAPESTI FIÓKÜZLET:
KRAMMER LIPÓT
VI, BAJNOK-UTCA 26. SZ.

Legujabb és legkiválóbb tömöntődei gépek és berendezések. A Schriftgießerei D. Stempel A-G. Frankfurt a/M. betüi és diszitőanyaga. :: A Ch. Lorilleux & Cie, Paris, kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti festékei. Raktáron tart mindenféle eszközöket és anyagokat az összes grafikai üzemek részére.

Rézléniagyártás, bélyegzőmetszés,
tömöntőde és mechanikai műhely
és galvanoplasztika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTŐDE RT.

BUDAPEST, VI,
DESSEWFFY-U. 32.
TELEFON: 23-70

Dus raktárt tart magyar és minden idegen ékezetű könyv- és cimbetűkből, valamint körzetek, rézléniák és különféle felszerelési anyagokból. Teljes könyvnyomdai berendezések gyorsajtókkal egyetemben a legrövidebb idő alatt, a legjutányosabb feltételek mellett foganosítottatnak

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENNEMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

HENGERÖNTŐ-MŰHELY

OLCSÓBB ÉS JOBB AZ
OTTHONI ÖNTÉS NÉL

BERGER ÉS WIRTH

első magyar könyv- és könyomdai
festék- és hengeranyag-gyár

BUDAPEST, IX. KER.,
MÁRTON-UTCA 19. SZ.
TELEFON JÓZSEF 6-35

Mindenfajta színes és fekete fes-
tékek, kencék, bronzok az ősz-
szes grafikai iparágak számára.
„Viktoria“ szabadalmazott mély-
nyomású festék, valamint Offset-
festék minden színben. „Viktoria“
hengeranyag kockázott és sima
táblákban a legjobb minőségben.
Az összes grafikai szaccikkok,
segédeszközök állandó raktára.

FIGYELEM!

ALKALMI VÉTEL!

2 drb 16-oldalas Wörner-
féle két-tekerces rotá-
ciósgépet, 4-oldalas iv-
nagyság 420 x 540 mm
(Pesti Hírlap alakja) ala-
posan javítva, igen ked-
vező feltételek mellett
elad

**KEIL PÁL A VOGTLÄNDISCHE
MASCHINENFABRIK
A.-G. VEZÉRKÉPVISELŐJE, WIEN-
COTTAGE, STERNWARTESTR. NR. 25**

Melléklet Novák József: „Az ó-zsidó betű mint díszítőanyag” című cikkéhez.

A. Molt és Jévvé folyóirat engedelmével.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Salgó Lottán dr. felesége

Biró
János

Schleich-Vilmos

Salgó Lottán dr.

Biró Miklós
és felesége

Gyenes
Jenő

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

MEGHIVÓ
JUTALOM-
ESTÉLYRE

KORECKI IZIDOR

Műsorok tervezése. Előadó Romberger Tivadar

BRUNNER SÁNDOR

a szücsök és sapkások táncrendezője 1914
március hó 15-én, vasárnap este tartja több
művész és művésznő közreműködésével

JUTALOMESTÉLYÉT

MŰSOR: 1. Zongoranyitány, előadja
Spitzer Ilonka kisasszony.
2. Modern szatirák, előadja Révai Zoltán.
3. Kabarédalok, énekli Domonkos Sarolta
kisasszony. 4. Titán vagy nép (Révfi E.-től),
énekli a budapesti szerv. dalárda. 5. Duett,
énekli Rozbora Katica kisasszony és Nagy
Lőrinc. 6. Kupiék, énekli Berényi Mancika
kisasszony. 7. Cigány a bíró előtt. Humoros
jelenet. Előadja Vass József, Lőrinci Gyula
és Benedek Sándor. 8. Sárai Sz. Kálmán,
kabaréművész saját műsorával. 9. Kupiék,
előadja Silbermann F., a Vigszínház tagja.
Konferál Leszt Béla. Kezdeté este pontban
8 órakor, vége éjfél után 1 órakor. Belépő-
díj nincs. Műsor ára (ruhatárral) 80 fillér

WENZEL LAJOS

MAGYAR
TUDOMÁNYI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

BISSINGEN-ÉS-FÜZÖP

Nagyraktáranym-
dászati szakmában
előforduló gépek és
felszerelésekben ::
Kromótipiai sajtók

GÉPGYÁRA · BUDAPEST

Gyártelep: VII. kerület,
Hungária-körút 33. sz.
Telefon: József 25-95

Könyomdai gyors-
sajtók görgőpályá-
val. Könyvnyomdai
gyorssajtók vasúti
rendszerű menettel

CSUTHY GYÖRGY

WALDHAUSER ZSIGMOND

**KÖNYVNYOMDA ÉS
PAPIRKERESKEDÉS,
NAGY RAKTÁR IRÓ-,
RAJZESZKÖZÖK ÉS
IRODASZEREK BEN**

BUDAPEST

BUDAPEST,

SIMON VILMOS

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A Magántisztviselők Sport-
egyesülete által 1914 június
hó 27-én, szombaton este, a
Wesselényi-utca 17. sz. alatt
rendezendő kedélyes estély

Kezdetre este pont 8 órakor

MŰSORA

1. Titán vagy nép. Révfi E.-tól. Énekli a budapesti szervezett munkások "Ébredés" dalkara.
2. Bereczky Nándor, a M. királyi Operaház tagja.
3. Tánckettős. Előadja Pillár Mariska és Pók Jenő.
4. Édes lánykám. Huber R.-tól. Énekli a budapesti szervezett munkások "Ébredés" dalkara.
5. Magyar nóták. Énekli Boldizsár Zsigmond, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja.
6. Szavalat. Előadja Herrmann Magduska k. a.
7. Étlap. Zölner Károlytól. Énekli a vas- és fémmunkások központi dalkara.

Konferál Puskás Ferenc. A dalárdát vezényli és az énekszámokat zongorán kíséri Benedek Jeremiás. Belépődíj személyenként 2 kor. Ruhatár 20 fillér. Kéretnek a tisztelt vendégek a pontos megjelenésre

JÓZSA J.

A Magyarországi vas- és fémmunkások központi szövetsége által 1914 március 6-án, a Vas- és fémmunkásokotthon helyiségeiben rendezendő nagyszabású táncestély

MŰSORA

1. Rajta, rajta proletárok! Stark W.-tól. Énekli a vas- és fémmunkások dalkara.
2. Tangóbemutató. Bemutatják: Szakics Magduska és Kosztolányi Zsigmond.
3. Kabarédalok. Énekli Kukorelly Samu.
4. Titán vagy nép. Révfi Ernőtől. Énekli a vas és fémmunkások dalkara.
5. Szalonhumor. Előadja Szabó Dezső.
6. Nemzeti tánckettős. Előadják Sonkás Ernesztin kisasszony és Váradai Ferkó.
7. Édes lánykám... Huber R.-tól. Énekli a vas- és fémmunkások dalkara.
8. Bur András, humoros hegedűművész.
9. Cigány a bíró előtt. Vig jelenet. Előadják Papp Ilus, Gyémánt Károly, Schmirer Vencel, Kántor János, Rudas Bözsike, Koros Zsigmond, Lőrinczy Zsigmond

Kezdetre 8 órakor,
vége éjjel 1 órakor

Konferál Jó Imre
Rendező Erdei F.

JÓZSA J.

MÁGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Meghívó

A "Budai Izraelita Nőegylet" ingyen tej és ingyen kenyér alapja javára 1914 évi január hó 3-án a budai Vigadó összes ter-
meiben piknikkel egybekötött

zártkörű táncestélyt

rendez, melyetisztelettel meg-
hívja Az elnökség nevében:

Grünwald Samuné elnök
Dr. Szabolcsi Izidorné
Dr. Lasz Samuné alelnökök
Könyei Árminné pénztáros
Dr. Schulmeister Mártonné
ellenőr

Kezdeté este 9 órakor. Katona-
és cigányzene. Személyjegy
4 korona, Családjegy (3 sze-
mélyre) 10 korona. Felül-
fizetéseket köszönettel fogad-
unk és hírlapilag nyugtázzunk

Rendezőbizottság:

- Elnök:
Dr. Grotta Vilmos
- Társelnökök:
Dr. Szabolcsi Lipót
Szende Árpád
- Alelnökök:
Dr. Büchler Zsigmond
Dr. Malongai Emil
Dr. Weissberger Andor
Dr. Vörösvári Miklós
- Főtákosok:
Dr. Szegedi László
- Titkárok:
Kis Imre
Katona Gábor
Csony Mihály
- Főpénztáros:
Ehlich Miksa

- Pénztárosok:
Austerlitz Henrik
Hauer Oszkár
Gosztongyi Antal
- Háznagyok:
Dr. Pécsi Mihály
Halasi Pál
Dr. Tihanyi Arnold
- Cigánybíró:
Gelléri Sándor
- Főjegyző:
Homok Jenő
- Jegyzők:
Dr. Sauer Zoltán
Hermann Frigyes
Schweitzer Aladár
- Ellenőrök:
Rónai Ármín
Szabó József
Somló Lipót

Rendezők:

- Ágoston Oszkár
Aigner Miklós
Dr. Bader Márk
Dr. Bagi Ödön
Dr. Balassa Lajos
Dr. Bálint Béla
Bárany Károly
Dr. Baskány Hugó Erich
Dr. Beck Salamon
Dr. Berkovits Rafael
Bíró Sándor
Bolgár Pál
Boros Sándor
Dénes Vilmos
Dr. Dósa Ottó
Dr. Ecsedi Kálmán
Edelstein Elemér
Dr. Ehrenfeld Emánuel

- Faragó József
Faragó Sándor
Dr. Finály Árpád
Dr. Fisch Sándor
Fischer Ferenc
Dr. Fischer Ede
Forbáth Manó
Dr. Földes B. Zoltán
Dr. Földi Dezső
Dr. Germanns István
Dr. Giskán Jakab
Gyöngy Emil
Hajdu Zoltán
Dr. Hajnal Ottó
Halász Ervin
Dr. Hegedüs Oszkár
Hein Albert
Hein Miklós
Heller Sándor
Herzog Elek
Hetényi Jenő
Hochmann Aurél
Hollós Imre
Dr. Jaulus Ernő
Dr. Jelinek Manó
Katona József
Kálmán Lajos
Károlyfi Richárd
Dr. Kellermann Emil
Dr. Kepes Bernát
Dr. Kerécs Ernő
Dr. Königsthal Leó
Krausz Pál
Kriszhaber Ákos
Dr. Lakatos Andor
Langer Artur
László Gyula
László Emil
Dr. Lehel Antal
Dr. Lengyel József
Dr. Lengyel Mihály
Dr. Lénárt Vilmos
Dr. Lévai József
Dr. Lisszer Emil
Lóránt Jenő
Dr. Meitner Hugó
Mezei Imre
Dr. Nemes Zsigmond
Dr. Neuwieth Ernő
Dr. Oblatt Béla
Orbán Lajos
Öri László
Dr. Ozorai Viktor
Pataki Vilmos
Pillitz Dezső
Pillitz Ernő
Dr. Platschek Manó
Dr. Pogány Ödön
Rainer Ernő
Dr. Robitzek Béla
Román Adolf
Dr. Rosenberg Antal
Roth Zsigmond
Sauer Nándor
Serényi Béla
Singer Albert
Dr. Sohr Mihály
Dr. Spiegel Miklós
Sugár László
Schall József
Dr. Schlachter József
Schmidt Árpád
Schwäbe László
Schweitzer Aladár
Schweitzer Ferenc
Schweitzer Jenő
Dr. Schweitzer Ödön
Schweitzer Sándor
Steiner Emil
Szabolcsi Béla
Szabolcsi László
Dr. Szatmári Ferenc
Szegő József
Székely Aladár
Székely Jenő
Dr. Tarnai Jenő
Dr. Toffler Artur
Dr. Tomaschhoff Sándor
Dr. Vajda Andor
Dr. Varsa Gyula
Wamoscher Lajos
Dr. Weber József
Dr. Weichherz I. István
Wittenberg Ottó
Zoltán Gyula

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

MENU

SORENTÓ
ÉTTERMEI
RÁKÓCZI-
UTCA 8. SZ.

ERŐLEVES CSÉSZÉBEN
BALATONI FOGAS-SZELETEK
TÜZDELT BORJUDIÓ PÁROLVA
TAVASZI TÖLTÖTT CSIRKE
PÁROLT FEJESSALÁTA

CALVILLE-ALMA-BEFŐTT
JEGESGOMBA VELENCEI MÓDRA
VEGYES SAJT
GYÜMÖLCS KOSARAKBAN
FEKETE KÁVÉ

MÜNCHENI SÖR
MAGYARÁDI CABINET FEHÉR
CHATEAU HUNGARIA VÖRÖS
MOÓRI FEHÉR

PEZSGÖBOROK:
TRANSSYLVANIA SEC
TÖRLEY TALISMAN
LITTKE CASINO
ÁSVÁNYVIZEK

1914. ÉVI
MÁRCIUS
HÓ 27-ÉN,
PÉNTEKEN

VASÁRNAP

ÉTRENŐ

Windsori erőleves csészében

Olaszosan párolt fartő

Szemelt csirág habart vajjal

Tavaszi töltött sült csirke

Fagylaltos kalács

Apró sajtpestétomok

Udvari sör

Magyarádi Cabinet fehér

Szekszárdi vörös

MAGYAR HÁZ SZIU-U.1

ERDELYI KÁLMÁN

CSOMASZ GÉZA

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

KLISÉKET
KÉSZITŐ
MŰINTÉZET

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

VILÁGHIRŰ KÖNYVNYOMDAI
FESTÉKGYÁR

BEIT & CO HAMBURG

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, VI, DÉVAI-UTCA 21. SZÁM

Femina

uj, izléses, előkelő accidenz és reklámírás, Gípkens híres-neves berlini reklám művész eredeti rajzai alapján. Hozzávaló választékos körzetek, díszítőanyag, a leg-ujabb fekete-szürke-fehér összetételben

Bauer féle betűöntőde, Frankfurt a.M.

Fiókbetűöntődék: Lipcse, Barcelona, Madrid

Vezérképviselő Magyarország részére:

Horvát Lajos * grafikai szaküzlete * Budapest, 6

Váci-körut 45 -- Telefon: 123-09

A világ legrégebb, leghiresebb és legnagyobb
nyomdai festékgyára

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA

Alapítva 1818. évben. 13 gyár és 60 lerakat az egész világon. Az 1899. és 1900. évi párisi világkiállításon versenyen kívüli jurytag. Grand Prix: St. Louis 1904. évben, Lüttich 1905. évben, Milano 1906. évben és Brüsszel 1910. évben

Iroda és raktár: Budapest, IV,
Ferenc József-rakpart 27. sz.
Telefonszám: 37-58 és 93-29

Fekete ésszines festékek a könyv- és nyomdai, könyvkötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany- és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok öntése. Kencék. Preparált papírok nyomdák részére

Magyarországi gyár: BUDAFOKON, Budapest mellett

GENZSCH & HEYSE

betüöntödei részv.=társ.

Hamburg=München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött elismert legjobb gyártmányu hatásos betüit és diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRUSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty=utca 69=71